СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 7.24, 17.24, 10.00;
Віцебск — 7.17, 17.11, 9.54;
Магілёў — 7.13, 17.13, 10.00;
Гомель — 7.07, 17.14, 10.07;
Гродна — 7.38, 17.40, 10.02;
Брэст — 7.35, 17.44, 10.09.
МЕСЯЦ:
Поўня 18 лютага.
ІМЯНІНЫ
Агаф'і; Шымане, Зузаны

ЗВЯЗДА

18 ЛЮТАГА 1992 г. аўторак, № 34 (21812)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 50 кап.

РОЗГАЛАС

ЭКСПРЭС-АПЫТАННЕ

«ВЫНІКІ АБНАДЗЕЙВАЮЦЬ...»

Яшчэ ў пятніцу ранічай мы не ведалі, як закончыцца той дзень. Ён стаў ці не самым галоўным і рашаючым у такой яшчэ кароткай гісторыі СНД. Лёс арміі, лёс мільёнаў людзей быў пастаўлены пад сумненне. Сёння ж хмары больш-менш развеяліся, на нарадзе падпісана каля дваццаці дакументаў, і задаволеныя прэзідэнты раз'ехаліся па сваіх сталіцах, а ваенныя ж тым часам, як сказаў нам, у прыватнасці, ваенком Маскоўскага раёна г. Мінска палкоўнік Мікалай Казнедзей, абклаліся з усіх бакоў прэсай і ўважліва вывучаюць дакументы.

Вывучаюць дакументы нарады і ў Рэспубліканскім абаронным спартыўна - тэхнічным таварыстве. Намеснік старшыні Рэспубліканскага Савета АСТТ Пётр Лебедзеў сказаў, што даваць дакладную ацэнку вынікам нарады яшчэ ранавата; пакольні матэрыялы не паспелі разгледзець; але, мяркуючы па выказваннях на прэс - канферэнцыі, вынікі абнадзейваюць. Будзем спадзявацца, што яны дадуць добры штуршок у плане развіцця і нашай эканомікі, і ўмацавання абараназдольнасці.

Алег ГУСАРАЎ, генеральны дырэктар фірмы «Фарм»: Я лічу, што гэта страшны ідыятызм — ідэя захавання адзінай арміі, таму што яна (армія) усё больш і больш пераўтвараецца ў палітычны інстытут над суверэннымі дзяржавамі, які валодае рэальнай сілай і разам з тым невыкараныльнымі старымі палітычнымі структурамі. Таму захаванне такой непрадказальнай сілы — гэта, на мой погляд, самагубства. Трэба зразумець: зараз ніхто на нас не будзе нападаць, таму самы час [illegible]

Уладзімір ЧЭКАЎ, палкоўнік, начальнік прэс-цэнтра БВА: У панядзелак адбыўся сход афіцэраў акругі, дзе былі выступленні камандавання БВА да вынікаў нарады кіраўнікоў дзяржаў краін СНД. [illegible]

Падрыхтаваў
Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

ЛІШНЯЕ МЯСА?

ГРОДНА. (Б. Пракопчык). Старшыня калгаса «Перамога» Берасцявіцкага раёна А. Маханько — па натуры аптыміст. Але ў гэтыя дні настрой яго, мякка кажучы, не самы лепшы.

— Дажыліся, — узыхае Аляксандр Міхайлавіч. — Ужо і мяса нікому не патрэбна. На мінулым тыдні Ваўкавыскі мясакамбінат адмовіўся ад 7 тон жывёлы, Гродзенскі — ад 5 тон свініны. Кажуць, што забіты ўсе халадзільнікі, пакольні прадукцыю не змаглі рэалізаваць. Цяпер жывёла ў дурнях з дадатковым расходам кармоў на шы.

Што ж адбываецца зараз на мясакамбінатах? Возьмем, напрыклад, Гродзенскі. Пасля павышэння цэн на мяса ён практычна прастойваў. Вытворчасць прадукцыі тут скарацілася ў 2—3 разы. Прадпрыемства вымушана працаваць толькі ў адну змену, а часам — і з перапынкамі. На Ваўкавыскім мясакамбінаце сітуацыя крыху лепшая, адная і тут вытворчасць рэзка скарацілася. Чаму?

На тых прадпрыемствах галоўную прычыну бачаць у адгрузцы мяса ў Маскву і Ленінград. Маўляў, яны, некалькі падтрымаўшы гуманітарнай дапамогай з Захаду, патрабуюць зменшыць дагаворную цану на беларускую ялавічыну (яна каштуе цяпер у межах 60—65 рублёў). Аднак, калі ў Маскве і Ленінградзе сапраўды так добра з гуманітарнай дапамогай, дык чаму б не [illegible] ваць неабходныя рэспубліцы тавары?

ЦІ ЛЁГКА СТАЦЬ МІЛЬЯНЕРАМ?

Гісторыя з выйграным мільёнам атрымлівае свой працяг

Нагадваем, што ў красавіку мінулага года беларускія, а пасля і маскоўскія сродкі масавай інфармацыі абляцела вестка аб чалавеку, у якога на ігральным апараце выпаў выйгрыш у мільён рублёў. Расказаўшы пра такую незвычайную падзею, газеты праз некалькі дзён забылі пра яго. А між тым, нам здаецца, гэтая гісторыя варта больш пільнай увагі.

З ліпеня 1991 года ў Кастрычніцкім райсудзе Мінска ляжаць дакументы істца Аляксея Місюка, пададзеныя ім на «Белатракцыён» з патрабаваннем выплаціць яму мільён рублёў. Дакументы доўга не прымаліся да разгляду (патрабавалася ўнесці дзесяць працэнтаў ад сумы іску, г. зн. сто пяць тысяч рублёў).

У студзені ў Мінск па запрашэнню «Белатракцыёна» наведаўся эксперт з Англіі. Вестку аб гэтым Місюк атрымаў за некалькі гадзін да яго з'яўлення. Натуральна, ісцец не мог згадзіцца на правядзенне экспертызы чалавекам, паўнамоцтвы якога не пацверджаны дакументальна. Бакі, ні аб чым не дамовіўшыся, накіраваліся ў суд, і народны суддзя Ігар Крот вынес рашэнне: толькі незалежны эксперт, запрошаны судом, мае права правесці незалежную экспертызу.

Англічаніну давялося паехаць, так і не дакрануўшыся да ігральнага аўтамата, апячатанага і перанесенага ў будынак Савецкага фонду міру.

Тым часам, каб выйсці з патавай сітуацыі, Кастрычніцкі райсуд прыняў іск А. Місюка да разгляду, дазволіўшы 100 тыс. рублёў унесці пасля завяршэння працэсу.

Пазіцыі двух бакоў бескампрамісныя: Місюк лічыць, што калі апарат паказаў выйгрыш у мільён (а гэта зафіксавана ў дакументах і на відэаплёнцы), то гэтую суму яму і павінны выдаць. А юрыст «Белатракцыёна» мяркуе, што ісцец павінен яшчэ даказаць, што сапраўды ён выйграў гэты мільён.

Больш лагічнай, зразумела, выглядае пазіцыя Місюка. Бо калі прызнаць, што апарат спраўны, дык грошы трэба аддаваць. Калі ж ігральны аўтамат з дэфектам, дык тады ўзнікае сумненне ў саліднасці фірмы— яго ўладальніка. Калі адзін аўтамат «дзівачыць», дык дзе гарантыя, што з іншымі ўсё ў парадку? І хто захоча мець справу з фірмай, у якой аўтаматы няспраўныя? І яшчэ невядома, ці не пададуць іск на «Белатракцыён» іншыя ігракі, «падманутыя» няспраўнымі аўтаматамі.

Наогул, у гэтай справе шмат цёмнага. Як высветлілася, аўтамат у арэнду ў «Белатракцыёна» ўзяло таварыства «Дынама». Менавіта з гэтым фактам Місюк звязвае з'яўленне ў свой час у газеце «Советский спорт» матэрыяла, які абараняў, па сутнасці, інтарэсы арандатара.

Як бы там ні было, разгарнулася сур'ёзная барацьба. Ходу назад ніводны з бакоў напэўна ўжо даваць не будзе. Сума ж нежартоўная!

Віталь ЦЫГАНКОЎ,
БелаПАН.

ЗАЯВА

кіраўнікоў дзяржаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў

Кіраўнікі дзяржаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў, якія сабраліся 14 лютага 1992 г. у Мінску, лічаць мэтазгодным заявіць наступнае:

Улічваючы занепакоенасць міжнароднай грамадскай думкі развіццём абстаноўкі ў некаторых краінах Садружнасці Незалежных Дзяржаў, прынцыпова пацвярджаем непахісную прыхільнасць да замацаваных у адпаведных дакументах, прынятых кіраўнікамі дзяржаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў у Мінску 8 снежня 1991 г., у Алма-Аце 21 снежня 1991 г., у Маскве 16 студзеня 1992 г., палажэнняў аб тым, што ў сваіх узаемаадносінах дзяржавы — удзельніцы Садружнасці Незалежных Дзяржаў не дапусцяць прымянення або пагрозы прымянення сілы і ўсе магчымыя ўзнікаючыя паміж імі спрэчныя праблемы будуць вырашацца выключна мірнымі сродкамі, шляхам перагавораў;

размяшчэнне рухомай і нерухомай маёмасці, узбраенняў, тэхнікі, матэрыяльна - тэхнічных сродкаў былога СССР праводзіцца толькі са згоды дзяржаў знаходжання. Згадзіцца з тым, што ў бліжэйшы час будзе распрацавана і прынята адпаведная канвенцыя.

Заява падпісана прадстаўнікамі Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі, Таджыкістана, Туркменістана, Узбекістана і Украіны.

ПАГАДНЕННЕ

Аб рэгуляванні ўзаемаадносін дзяржаў Садружнасці ў сферы гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва ў 1992 годзе

Кіраўнікі дзяржаў і кіраўнікі ўрадаў дзяржаў Садружнасці, далей названыя «Бакі», у мэтах стварэння спрыяльных умоў для развіцця гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва паміж прадпрыемствамі і арганізацыямі, размешчанымі на тэрыторыях Бакоў, дамовіліся аб наступным:

АРТЫКУЛ 1

Гандлёва-эканамічныя ўзаемаадносіны дзяржаў ажыццяўляюць у рамках Садружнасці на аснове ўзаемнай выгады і ўстрымліваюцца ад дзеянняў, якія наносяць эканамічны ўрон адна адной.

АРТЫКУЛ 2

Для ўзаемных разлікаў паміж суб'ектамі гаспадарання, крэдытавання і іншых фінансавых аперацый у рамках Садружнасці Бакі выкарыстоўваюць адзіную грашовую адзінку (рубель).

Пры ўвядзенні асобнымі дзяржавамі Садружнасці сваёй нацыянальнай валюты парадак разлікаў будзе вызначацца асобнымі пагадненнямі.

Разлікі паміж прадпрыемствамі і арганізацыямі дзяржаў Садружнасці ажыццяўляюцца па свабодных рынычных цэнах. Па асобных важнейшых узаемаўзгодненых Бакамі відах прадукцыі, што пастаўляецца ў рамках міжурадавых пагадненняў, магчыма ўстанаўленне гранічнага ўзроўню цэн.

Бакі дамовіліся рэгуляваць цэны на прадукцыю прадпрыемстваў-манапалістаў на аснове спецыяльнага пагаднення.

АРТЫКУЛ 3

Бакі абавязваюцца забяспечваць беспераашкодны транзіт праз тэрыторыі сваіх дзяржаў тавараў і паслуг, якія пастаўляюцца ў іншыя дзяржавы, і ўзгадняць гранічны ўзровень тарыфаў на перавозку грузаў.

АРТЫКУЛ 4

Бакі абавязваюцца прыняць меры па ліквідацыі двайнога або шматразовага падаткаабкладання даходаў ад гандлю паміж прадпрыемствамі дзяржаў Садружнасці.

АРТЫКУЛ 5

Бакі згадзіліся не ажыццяўляць кваціраванне і ліцэнзіраванне, а таксама іншыя формы нетарыфных абмежаванняў на пастаўкі прадукцыі, за выключэннем пераліку тавараў па наменклатуры, уключанай у міжурадавыя пагадненні.

Бакі дагаварыліся давесці да арганізацый, якія адказваюць за выкананне міжурадавых пагадненняў, квоты на вываз прадукцыі ў дзяржавы Садружнасці ў адпаведнасці з аб'ёмамі, устаноўленымі міжурадавымі пагадненнямі. Гэтыя квоты з'яўляюцца падставай для выдачы ліцэнзій на вываз прадукцыі ў адпаведныя дзяржавы Садружнасці. Паведамленні аб прымацаванні пакупнікоў да пастаўшчыкоў, выдадзеныя рэгулюючымі органамі Бакоў у межах устаноўленых квот, лічацца ліцэнзіямі на вываз прадукцыі з іх тэрыторыі.

Бакі дагаварыліся да прыняцця нацыянальных нарматыўных актаў, якія рэгулююць вываз і ўвоз тавараў, забяспечыць беспераашкодны пропуск праз свае граніцы грузаў, што перамяшчаюцца на падставе нарадаў на прымацаванне, выдаваемых упаўнаважанымі арганізацыямі Бакоў.

АРТЫКУЛ 6

Бакі згадзіліся ў тыднёвы тэрмін прыняць неабходныя нарматыўныя акты, якія гарантавалі б у лютым гэтага года заключэнне прадпрыемствамі, аб'яднаннямі і арганізацыямі, размешчанымі на тэрыторыях дзяржаў, гаспадарчых дагавораў на пастаўку прадукцыі ў 1992 годзе і іх выкананне па даведзеных урадавымі органамі аб'ёмах паставак у адпаведнасці з міжурадавымі пагадненнямі. Бакі забяспечаць прыняцце заказаў на пастаўку прадукцыі ўсімі прадпрыемствамі, аб'яднаннямі і арганізацыямі па міжурадавых пагадненнях у межах устаноўленых квот, а таксама адказнасць за адмову ад заключэння дагавораў на пастаўку прадукцыі ў адпаведнасці з указанымі аб'ёмамі ў выглядзе штрафу, а за невыкананне абавязацельстваў па пастаўках — няўстойкі. Размеры штрафу і няўстойкі ўзгадніць у тыднёвы тэрмін.

Бакі згадзіліся патрабаваць ад прадпрыемстваў, аб'яднанняў і арганізацый, размешчаных на тэрыторыях Бакоў, пры заключэнні дагавораў на пастаўку прадукцыі, уключанай у міжурадавыя пагадненні, адмовіцца ад прад'яўлення спажыўцам у аднабаковым парадку дадатковых патрабаванняў аб сустрэчных пастаўках прадукцыі. Са згоды Бакоў дапускаць афармленне прамых дагавораў з асобнымі рэгіёнамі Бакоў за кошт узгодненых аб'ёмаў пастаўкі на 1992 год.

АРТЫКУЛ 7

Бакі абавязваюцца прыняць меры да захавання і развіцця кааперaваных галіновых і міжгаліновых сувязей па пастаўках сыравіны, матэрыялаў, паўфабрыкатаў і камплектуючых вырабаў, якія выкарыстоўваюцца ў тэхналагічных перапрацоўках, і іншай прадукцыі, не прадугледжанай міжурадавымі пагадненнямі, як правіла, на ўзроўні не менш чым 70 працэнтаў аб'ёмаў паставак 1991 года.

АРТЫКУЛ 8

Бакі лічаць недапушчальным прад'яўленне ў аднабаковым парадку прадпрыемствамі, размешчанымі на тэрыторыях Бакоў, дадатковых патрабаванняў аб сустрэчных пастаўках прадукцыі пры заключэнні дагавораў на пастаўку прадукцыі ў мэтах выканання міжурадавых пагадненняў.

Для кантролю за выкананнем міжурадавых пагадненняў, узгаднення тэрмінаў узаемных паставак, разгляду спрэчных пытанняў па іх ажыццяўленню Бакі ўтвараюць двухбаковыя камісіі з ліку прадстаўнікоў зацікаўленых дзяржаўных ведамстваў.

АРТЫКУЛ 9

Бакі арганізуюць улік узаемных плацяжоў і разлікаў па гандлёвых і негандлёвых аперацыях на аснове плацежных балансаў і імкнуцца да дасягнення іх збалансаванасці. Бакі

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Дакументаў шмат. Пытанняў—яшчэ больш

І зноў, як і ў снежні мінулага года, наша сталіца апынулася ў цэнтры ўвагі сусветнай грамадскасці. Зноў прымчалі ў Мінск карэспандэнты буйнейшых заходніх газет, тэле- і радыёкампаній, каб, пазнаёміўшыся з дакументамі і з самой сітуацыяй на месцы, сказаць на ўвесь свет аб тым, чым жыве сёння Садружнасць Незалежных Дзяржаў, якія перспектывы ў новага фарміравання, выказаць прагноз: што можна чакаць ад яго ў аддаленай і зусім недалёкай будучыні...

За два дні, што мінулі пасля сустрэчы ў Мінску кіраўнікоў краін—членаў СНД, пазнаёміўся з дзесяткамі водгукаў аб ёй самых вядомых інфармацыйных агенцтваў і заходніх выданняў. І, як, дарэчы, і сярод калег з рэспублік былога Саюза ССР, адзінай ацэнкі не знайшоў. Што ж, супярэчлівая не толькі абстаноўка ў Садружнасці, супярэчлівыя і выказванні саміх удзельнікаў мінскай сустрэчы.

Вось, скажам, хоць бы такі факт. Прэзідэнт Украіны Леанід Краўчук ацаніў вынікі работы ў Мінску на «тры» з плюсам. А Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслаў Шушкевіч паставіў сустрэчы «чатыры» з тым жа плюсам... Хто ж, урэшце, бліжэй да ісціны, тым больш, што інтэрвал у цэлы бал — разрыў істотны: хітры палітык з Кіева ці педагог-прафесар (а ён, несумненна, цану адзнакам ведае!) з Мінска? Чаму ў галасе першага на прэс-канферэнцыі, праведзенай адразу пасля нарады, гучала так многа песімістычных нотак, а другі, асэнсаваўшы за ноч усё тое, што адбылося, трымаўся назаўтра сапраўдным аптымістам? «Садружнасць Незалежных Дзяржаў будзе жыць!» — упэўнена заявіў Станіслаў Станіслававіч, і многім з маіх калег хацелася нават заапладзіраваць яму...

Палітыка — рэч тонкая, неадназначная і, на жаль, вельмі часта супярэчлівая. Гэта раней мы маглі раз за разам сцвярджаць, што заходнія дзеячы часта лавіруюць, вядуць двайную гульню... У нас гэтага, нібыта, і не было. Сёння ж можна сказаць адназначна: калі і не было, дык ёсць зараз!

У тэлеінтэрв'ю Урмасу Оту незадоўга да мінскай сустрэчы Леанід Макаравіч выказаў незадавальненне тым, што ў адпаведнасці з украінскім заканадаўствам парламент суверэннай краіны можа не толькі накласці вета на тое ці іншае ягонае рашэнне, а і вырашыць ягоны асабісты лёс... Ці не боязь за сваю будучыню і прымушае Краўчука ўсё часцей і часцей, мякка кажучы, казаць адно, а рабіць — другое?

Сёння на Украіне амаль што ніхто не сумняваецца ў будучай «самасціннасці» краіны, у яе выхадзе з саставу СНД. Ці так гэта?—было напрамую пастаўлена пытанне перад Прэзідэнтам, і Краўчук тут жа знайшоў што адказаць: нельга, не пажыўшы ў СНД, тварыць новыя саюзы, гэта значыць, аддзяляцца... А карэспандэнт такой уплывовай на Захадзе газеты, як «Нью-Йорк таймс» не прамінуў пры гэтым адзначыць: «Ва ўмовах, калі Украіна катэгарычна пярэчыць супраць стварэння сумесных абаронных сіл з больш буйнай Расіяй, былыя савецкія рэспублікі ўсё глыбей пагружаюцца ў пучыну рознагалоссяў па пытанню аб будучыні іх новай Садружнасці Незалежных Дзяржаў». І гэта не дзве супярэчнасці, а — рэаліі сітуацыі...

Так, дакументаў на сустрэчы падпісана шмат — ажно дваццаць. Толькі ці можна па адной гэтай лічбе казаць аб плённасці нарады? І тут таксама адназначна не скажаш...

Як мы ўжо адзначалі, старшынёй сустрэчы быў Л. Краўчук. Натуральна, што і на прэс-канферэнцыі больш за ўсё пытанняў адрасавалася яму. Леанід Макаравіч адказваў на іх бойка, іншы раз з пачуццём гумару. Адзначыўшы дабразычлівасць атмасферы, ён не прамінуў і кінуць шэраг папрокаў сродкам масавай інфармацыі, асабліва з «былой белакаменнай» — «Комсомольской правде», «Известиям», Расійскаму радыё, якія, паводле ягоных слоў, «абліваюць брудам і спальваюць прэзідэнтаў іншых краін»... Тым не менш, прэзідэнты трымаюцца і, прадэманстраваўшы зацікаўленасць, знайшлі найбольш аптымальнае вырашэнне самых актуальных праблем. Да такіх пытанняў Л. Краўчук аднёс будучыню асобных відаў Узброеных Сіл, сацыяльнае і іншае забеспячэнне вайскоўцаў і іх сем'яў, эканамічныя сувязі членаў СНД...

З адзінаццаці членаў Садружнасці за адзіныя Узброеныя Сілы выказаліся толькі восем. За стварэнне ўласных армій на сустрэчы ў Мінску катэгарычна выказаліся кіраўнікі Украіны — Леанід Краўчук, Азербайджана — Аяз Муталібаў і Малдовы — Мірча Снегур. На жаль, «Звязда» ў папярэднім нумары няправільна трактавала пазіцыю апошняга: прыбыўшы ў Мінск, ён выказаўся за тое, што «не будзе падпісваць тыя дакументы, якія датычаць толькі адзіных Узброеных Сіл...», а не наадварот. Выпраўляючы недакладнасць, зазначу: падыходы кіраўніка Малдовы ад гэтага, натуральна, не змяніліся. І ў Снегура, і ў Муталібава, і ў Краўчука аргументы наконт стварэння ўласных Узброеных Сіл пераканаўчыя і слушныя ды і час, калі некаму навязвалася іншая думка, мінуў, здаецца, назаўсёды.

Востра стаяла пытанне аб эканамічным супрацоўніцтве, пастаўленае, дарэчы, Станіславам Шушкевічам. Як запэўніў Л. Краўчук, знойдзены агульны падыход да вырашэння эканамічных пытанняў, зняты ўсе перашкоды для заключэння дагавораў, бакі абавязаліся забяспечваць выкананне міждзяржаўных пагадненняў па пастаўках, а самае галоўнае — вызначаны меры па аднаўленню эканамічных сувязей паміж прадпрыемствамі.

...І ўсё ж, агульнае ўражанне ад мінскай сустрэчы засталося трывожнае, нярадаснае. Мяне асабіста, напрыклад, навёў на сум той факт, што на сустрэчу з журналістамі, сярод якіх больш палавіны — каля 150 — былі замежныя калегі, прыйшлі... тры з адзінаццаці кіраўнікоў дэлегацый краін — членаў СНД. Гэта былі Л. Краўчук, С. Шушкевіч і Прэзідэнт Арменіі Л. Тэр-Петрасян. І хоць Станіслаў Шушкевіч тлумачыў адсутнасць большасці з іх, мне гэта падалося як разыходжанне пазіцый лідэраў.

Вельмі хачу, каб я памыліўся...

Анатоль МЯСНІКОЎ.

СЛУЖЭННЕ ЧАЛАВЕКУ І СУМЛЕННЮ

Міхаілу САВІЦКАМУ—70. Віншуем!

Усё ж душа чалавека часцей за ўсё не там, дзе ён жыве ў сваёй сталасці ці на схіле сваіх гадоў. З любога месца, куды закінула яго жыццё, яна рвецца да светлай Бацькаўшчыны, да любага назаўсёды краю. Нашы душы імкнуцца туды, дзе ўзлуналі, дзе пазналі сябе, дзе ўпершыню адчулі сваю трапяткую сувязь з жывым—і з Вечнасцю...

У майстэрні ўсталёўваецца працяглая цішыня. Уражаная, я надоўга губляю здольнасць пра нешта пытацца, і майму калегу з фотаапаратам, напэўна, здаецца, што размова наша затухла і болей не адновіцца. Але маўчаць з Савіцкім, аказваецца, гэткая ж натуральная і стваральная праца, як і слухаць ягоную няспешную, мудрую гаворку. За непрацяглы час нашага дыялога каторы раз здзіўляе дакладная і тонкая пранікнёнасць майго субяседніка —ён сам патрапляе на тое, што баліць табе больш за іншае, што трывожыць душу і розум, не дае забыцца ў навале мітуслівых і вельмі часта недарэчных будняў. І ляціць душа з занатаванага ў асфальт і граніт горада, і блукае па чарнічных палянах і росных грыбных сцежках маёй назаўсёды адрэзанай ад зямной радасці Слаўгарадчыны, і шукае хоць адзіны астравок чысціні для свайго прытулку — сярод шэрага попелу небыцця...

Нечакана разумею: ягоныя вобразы таму такія пераканаўчыя, жывыя, што ён бачыць, увасабляе не твар, а душу, сутнасць чалавека.

...Зона. Тое месца, дзе некалі ішло жыццё, доўжыўся час, а зараз — спыніўся. Бо надта пуста — да касмічнай безжыццёвасці — на гэтай вуліцы. А душы людзей, якія ў глыбіннай сваёй сутнасці заўсёды застаюцца дзецьмі, вяртаюцца сюды, вяртаюцца дзецьмі.

У дзетак за спінамі — лёгкія крыльцы. Няма болей гэтых дзетак. Іх не стала ў далёкіх замежных клініках, у сталічных лячэбных цэнтрах, у той жа Аксакаўшчыне — яны сталі першымі, найбольш безабароннымі ахвярамі чарнобыльскай смерці. Але злятаюцца ні ў чым не вінаватыя душы туды, дзе ім жылося светла і бесклапотна,— у пакінутыя людзьмі, ашчэраныя калючым дротам вёскі, у радаснае сваё маленства. Для жывых — забароненая зона, для чыстых дзіцячых душ, для светлых анёлаў, што ляцяць сюды беспераашкодна, — вечнае прыстанішча, асвячонае самым яркім чалавечым зямным святам: дзяцінствам. Цяпер ужо няма нічога ў свеце, што магло б перашкодзіць альбо пашкодзіць гэтым гульням у пакінутых вёсках: анёлам радыяцыя не страшная.

Ні адзін пейзаж, нават самы дасканалы і майстэрскі, не сказаў бы таго, што сказала гэтая трагічная да дрыжыкаў, па-філасофску глыбокая і вобразная «Забароненая зона». Яе прадчуванне бачыш у «Настальгіі», дзе перад калючым дротам роднай вёскі стаіць светлагаловы падлетак; у «Чарнобыльскай мадонне», што асцярожна і самотна перадае ў рукі анёлаў сваё самае дарагое, сваю існасць і сваю няспраўджаную надзею — адабранае ядзернай смерцю дзіцятка.

Можна доўга блукаць па пакінутых вёсках, дзесяткі разоў ездзіць у зону, але не ўбачыць нічога, акрамя закрыжаваных вокнаў, здзічэлых палёў, апусцелых вуліц.

Савіцкі ўбачыў і паказаў нам закрыжаваныя Чарнобылем лёсы, раскрыжаваныя ім душы. І няхай яго родныя талачынскія Звянячы шчасліва абмінуў лёс «зоны», ён убачыў і зразумеў боль кожнага, каму да скону несці чарнобыльскі крыж, пранізліва спасцігнуў трагедыю нацыі, той часткі чалавецтва, у чый генетычны код чыёйсьці злачыннай рукой упісаны зласкосныя знакі атамнай сімволікі.

І гэтак — усё жыццё. Калі вайна і смерць — дык праз лічбы на сэрцы, праз балючае асэнсаванне зыходу смяротнай схваткі дабра і зла, што пакідае найбольш адчувальныя шнары на чуйнай да людскога болю душы майстра. Калі зноў вайна — за чалавечую душу, за яе светлы ці цёмны пачатак, за ўзыходжанне ці прэхападзенне, — дык праз пакутлівы пошук ісціны, для сябе і для ўсіх: як выратавацца ад халаднай бездухоўнасці, што пагражае паралізаваць усё жывое, чыстае, цёплае?

«Усе гады камуністычнага праўлення людзі не мелі ўвагі, яны былі кінутыя, забытыя. Бязлітасна вынішчаліся тыя, хто павінен быў будаваць чалавека, ствараць ягоную душу, — інтэлігенцыя, святарства. Ішла новая фармацыя інтэлігенцыі— тыя, каго вучылі таму альбо іншаму рамяству, прафесіі, але не вучылі галоўнаму, на чым трымаліся пакаленні іх папярэднікаў: служэнню людзям, а на гэтай аснове — глыбокім ведам аб чалавеку і грамадстве. Самым дасканалым рамяством, прафесіяналізмам, нават глыбокімі ведамі не замяніць святога гарэння служэння. І ў школе мы імкнёмся нечаму навучыць чалавека, а не стварыць, «образовать» яго — па вобразу і падабенству Сына Божага».

У мастака не так многа сюжэтаў рэлігійнага зместу. Прызнаўся: не часта даводзіцца бываць у царкве, хоць бязбожнікам не быў — увесь час аддадзены працы. Святое ён бачыць у чалавеку. У простых тварах сялян, у светлых вобразах жанчын, у іконападобным ліку бацькі, што прайшоў праз многія палотны са строгім сваім позіркам: ці так жывеш? У дапытлівым мяккім тварыку сына. У вечных і простых, як жыццё, каштоўнасцях: Зямля, Хлеб, Праца, Дабрыня, Сумленне. Без квяцістых пейзажаў. Без знешніх эфектаў і гучных урачыстасцей. Праз цяжкую, нястомную

(Заканчэнне на 3-й стар.).

«СНД—ТАЯ СТРУКТУРА, БЕЗ ЯКОЙ СЁННЯ НЕ ВЫЖЫЦЬ»

З прэс-канферэнцыі С. С. ШУШКЕВІЧА па выніках сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў СНД

Яе Станіслаў Станіслававіч пачаў з камплімента журналістам:

«Гэта прэс-канферэнцыя — вялікі сюрпрыз для мяне. Я ніяк не чакаў сустрэць прафесіяналаў такога ўзроўню. Я бачу тут журналістаў з мёртвай хваткай, якія бралі ў работу Гарбачова, Ельцына і іншых дзеячаў. Я разумею, чаму ў вас такі інтарэс»,— сказаў Шушкевіч.

Гэта добра, калі цябе разумеюць яшчэ да пачатку размовы, акрамя таго, вельмі прыемна, што ты — птушка вялікага палёту. Але, думаецца, камплімент Старшыні Вярхоўнага Савета — не «хатняя» нарыхтоўка, а натуральная рэакцыя на моцна ўразіўшую яго колькасць прадстаўнікоў айчыннай і замежнай прэсы.

Справа ў тым, што работнікі Вярхоўнага Савета напярэдадні доўгачаканай прэс-канферэнцыі кіраўнікоў дзяржаў СНД беларускім журналістам паведамілі аб маючай адбыцца

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Як у Мінску чакалі сенсацыі

Рэпартаж з залы пленумаў ЦК КПБ

Зразумела, ужо былога ЦК былой кампартыі. Залу, доступ у якую нават па гасцявому запрашэнню яшчэ зусім нядаўна лічыўся вялікай прывілеяй, прыкметай прыналежнасці да наменклатурнай кіруючай эліты, на час сустрэчы лідэраў дзяржаў СНД аддалі журналістам. Тут у пятніцу, адразу пасля падпісання пагадненняў, планавалася прэс-канферэнцыя ўдзельнікаў нарады. Хоць ніхто з прадстаўнікоў пішучай і электроннай прэсы не верыў у тое, што яна пачнецца ў 13.30, як намячалася раней, тым не менш усе лепшыя месцы былі заняты загадзя.

Наш фотакор Мікалай Амельчанка паскардзіўся мне: «Прыйшоў каля дванаццаці гадзін, а на першыя тры рады ўжо не сесці».

У Мінск прыехала рэкордная па колькасці каманда журналістаў. Так званыя былыя саюзныя, ці цэнтральныя, газеты і выданні, маскоўскія агенцтвы навін прыслалі падмацаванне сваім уласным карэспандэнтам па Беларусі. Як ніколі шырока былі прадстаўлены друк і тэлебачанне замежных краін —

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ТВАЁ СЛОВА, ЧЫТАЧ!

Рэцэпт на даведку?

— Скажыце, калі ласка, алахол ёсць?
— Няма.
— А ундэвід?
— Даведак не даём. На ўсё патрэбен рэцэпт.

Сведкам такога кароткага дыялога я стаў нядаўна ў адной з аптэк нашага горада. Ад пачутага было не тое, што прыкра, а крыўдна. Але не паспеў, як кажуць, ацаніць сітуацыю, як у аптэку зайшоў пажылы чалавек і прад'явіў рэцэпт.
— У нас гэтага няма.
— Вы ж сказалі, што патрэбен рэцэпт, — уступіў я ў размову.
— Так, але я не сказала, што такое лякарства ёсць, — быў адказ.
— Вось табе і на,—заўважыў мужчына. — Дарэмна толькі ногі біў.

І мне стала вельмі шкада хворага чалавека.

Дэфіцыт на тавары, у тым ліку і на медыкаменты, у наш час ні для каго не сакрэт. Але дэфіцыт на даведку? Што гэта? Яшчэ адна грымаса яго?..

Рыгор ЯЎСЕЕЎ.

г. Слуцк.

Калі падумалі пра людзей

У апошнія гады ніхто з нас, пакупнікоў, практычна не меў ніякай магчымасці набыць у магазіне хоць бы кілаграм грэчкі. Справа гэта лічылася і лічыцца зараз невырашальнай...

А вось у калгасе імя Фрунзе, што ў Чэрвеньскім раёне, самі пачалі вырошчваць грэчку. Напрыклад, летась яна займала 70 гектараў, і з кожнага атрымалі звыш 10 цэнтнераў высакаякаснага зерня. Неабходную колькасць пакінулі на насенне, а астатняе выкарысталі на ўласныя патрэбы.

Сёння пакаштаваць смачную грэцкую кашу можа ў калгасе кожная сям'я. Паспытае яе і той, хто завітае ў калгасную сталоўку.

У сярэднім па 5—7 кілаграмаў круп на кожнага члена сям'і прадала гаспадарка. Да таго ж, па цане ўсяго тры рублі за кілаграм, што на сённяшні дзень даволі танна.

Апрача грэчкі, кіраўніцтва калгаса забяспечыла сваіх працаўнікоў цукрам, ячнымі крупамі, алеем, мёдам...

Улічваючы павальны дэфіцыт у наш цяжкі час, гэта для вяскоўцаў хоць нейкая палёгка. І таму, натуральна, яны выказваюць словы ўдзячнасці за клопаты аб іх.

Ф. АНЦЫПІРОВІЧ.

в. Чарнаградзь,
Чэрвеньскі раён.

Чаму не павысіць кватэрную плату?..

Ужо неаднаразова павышаліся цэны на прадукты харчавання, прамтавары, усе віды паслуг, а вось чамусьці ні разу не была павышана плата за пражыванне ў дзяржаўных кватэрах.

Відаць, гэтае пытанне нашы выбраннікі народа і міністры выпусцілі з-пад увагі. А гэта ж можа быць адным з выхадаў з крызісу.

Каб квартплата ўзрасла, скажам, у 10 разоў, а за лішнюю плошчу—яшчэ разы ў два, то, думаю, вызвалілася б шмат кватэр. І не было б такога ажыятажу на атрыманне дзяржаўнага жылля. асабліва несумленным шляхам.

Вядома, для мнагадзетных сем'яў, адзінокіх пенсіянераў і іншых маламаёмных катэгорый насельніцтва можна было б і, безумоўна, трэба, пакінуць ранейшую плату.

Я, напрыклад, таксама пенсіянерка, жыву разам з дачкой, але лічу, што ў маім выпадку льгот быць не можа.

Спадзяюся, што гэта пытанне будзе закранута ў вашай газеце і прачытаю выступленні дэпутатаў наконт гэтага.

П. ПАЛЯКОВА,
пенсіянерка.

г. Віцебск.

АД РЭДАКЦЫІ: Пытанне, якое ўзняла ў сваім пісьме наша чытачка Праскоўя Іванаўна Палякова з Віцебска, датычыцца літаральна кожнага з нас і не такое яно простае, як гэта можа здацца на першы погляд.

Запрашаем выказацца на гэту актуальную і ў той жа час далікатную тэму не толькі народных дэпутатаў, а ўсіх чытачоў газеты. Чакаем пісьмаў з канкрэтнымі меркаваннямі, прапановамі. Хто просіць слова?

Колькі чалавеку зямлі трэба

Граф Талстой адказаў на гэтае пытанне, як мы памятаем, зусім адназначна: каб хапіла засыпаць труну. Ну, чалавек ён быў, канечне, арыгінальны і вельмі супярэчлівы, мог сабе такое дазволіць. Але гэта больш у плане этычным, біблейскім, калі хочаце. У звычайным жыцці ён усё ж такі быў буйным землеўладальнікам. У адрозненне ад нас. Таму: колькі чалавеку зямлі трэба — нас такі хвалюе. Ды і наогул, што ёсць і будзе з зямлёй (а значыць, і з намі)? А яшчэ больш цікава: зямельная рэформа — гэта проста словазлучэнне, якое часта бывае ў карыстанні, ці што іншае? Мы не чакаем канчатковых адказаў на асноўныя пытанні ад прэзідэнта Беларускага сялянскага саюза, фермера, нядаўна абранага на пасаду, Мікалая ГАЎРЫЛЕНКІ, з якім сёння гутарым, але зразумець, куды паварочвае рэформа, спадзяёмся, ён нам дапаможа.

— Мікалай Васільевіч, мы з вамі сядзелі побач на нядаўнім пасяджэнні Прэзідыума Вярхоўнага Савета, які абмяркоўваў першым пунктам парадку дня ход зямельнай рэформы. У мяне, прызнаюся, было не самае прыемнае пачуццё: тое ж было паўгода, год назад. Тыя ж людзі, тыя ж гутаркі, нават інтанацыі не змяніліся. Цікава параўнаць уражанні...

— Мяне ўразіла: абмяркоўваецца адно з нямногіх цэнтральных пытанняў, а ў зале шум, мякка кажучы, няўвага. Балюча. Сапраўды нічога новага. Устае член Прэзідыума і гаворыць на поўным сур'ёзе: калі фермеру даць у Мінскай вобласці 20 гектараў зямлі, то вось столькі дачнікаў не атрымаюць участкі. Няўжо не разумеюць: дачы, дачнікі не пракормяць нас! Вядома, і гэта патрэбна, але галоўнае — таварная гаспадарка.

— А мо як раз разумеюць? Не дапускаеце такі варыянт?

— Магчыма, і так. Маўляў, давайце гаварыць аб дачах, садовых таварыствах, а аб фермерах не будзем. Не трэба. Нібыта праблемы няма. Ёсць урэшце, пастановы, рашэнні, яны, магчыма, выконваюцца не вельмі добра, але мы вось узмоцнім работу, удасканалім, палепшым і г. д. Разумееце, галоўнае — сказаць.

— А потым?

— А потым усё спускаецца на ніжэйшы ўзровень, у сельрайсавет. Скажам, вы дваццаць разоў абдумалі і вырашылі стаць фермерам. Пішаце заяву, несяце ў сельсавет, там яе рэгіструюць і адсылаюць у раён. Таму што сельсавет зямлі вам не дасць — гэта прэрагатыва раённай улады. Заяву адсылаюць, а следам — званок: вы ж там глядзіце, не давайце, бо гэты Іваноў —вось такі і такі, і наогул, чалавек не наш. Будзьце ўпэўнены: званок не забудуць, і вы папаходзіце па кабінетах не адзін месяц, здзіўляючыся — у чым справа? А справа ў тым, што аграрны дзеяч Васіль Міронавіч Падаляка (Радзіма павінна ведаць сваіх «герояў») прыдумаў вельмі хітры парадак, калі з просьбай аб надзяленні зямлёй чалавек павінен звяртацца ў адну інстанцыю, а рашаць — даць ці не — павінна другая. Вельмі зручна, і Бог ведае, з каго спытаць.

— Даўно вядома роля мясцовай бюракратыі як выдатнага інтэрпрэтатара вышэйшых загадаў. Але ўрад, вдаецца, вельмі гучна заявіў аб сваёй рэфарматарскай накіраванасці.

— Вы так думаеце? Тады растлумачце, калі ласка, сэнс праекта Закона аб уласнасці на зямлю, народжаны ў нетрах Саўміна. У ім зямлю мяркуецца аб'явіць калектыўна-долевай уласнасцю. Гэта значыць, што кожны жадаючы (мяркуецца — з сельскай мясцовасці) можа атрымаць свой кавалак зямлі. Пяць, ці сем, ці шэсць гектараў — як вызначаць. Народ будзе задаволены? Безумоўна. Але што ён будзе рабіць з зямлёй? Навошта яна пенсіянеру, сельскаму ўрачу, рабочаму? У прынцыпе, можна пабудаваць хату, калі дазволяць сродкі. А сеяць хлеб на ёй рабочы не будзе і жывёлу вырошчваць таксама. Гэта не яго справа, гэта справа фермера. А яму зямлю даць не выпадае. У Саўміне кажуць: а чаму калгаснікі не могуць мець прыватную зямлю? Калі ласка, няхай маюць. Толькі не бясплатна — яе, зямлю, трэба купіць у дзяржавы, а не ў калгаса. Фермеры адназначна супраць бясплатнай раздачы зямлі. Ёсць грошы — купляй, няма — ідзі ў Зямельны банк, пазычай — потым купляй. Але ў абодвух выпадках ты моцна падумаеш, ці варта такі хамут надзяваць на шыю, калі няма ведаў і самыя цьмяныя ўяўленні аб будучым. Значыць, купіць той, хто можа працаваць. А акадэмік няхай рухае наперад навуку, у кожнага ў жыцці свая задача.

— На пасяджэнні Прэзідыума асцярожненька так гаварылася аб рэарганізацыі стратных гаспадарак.

— Вось іменна—асцярожненька. Не, вы не знойдзеце ў маёй асобе прыхільніка разгону калгасаў. Як раз я — працаўнік гэтага. Мне здаецца, настаў час кампрамісаў, бо аграрная, так бы мовіць, вайна зараз надзвычай абвастраецца. А нас штучна сутыкаюць ілбамі з калгасамі. Ёсць розныя формы ўласнасці, калі ласка, давайце суіснаваць. Можна, вядома, распусціць калгасы. Але куды людзей? Зараз не больш 10 працэнтаў сельскіх жыхароў гатовы працаваць самастойна. А астатнія? Можа, лепш пачынаць з малога? Дапусцім, прыватызаваць майстэрні, збожжаток, ферму. Мы зможам тады знайсці агульную мову праз узаемны інтарэс

— Мне здаецца, вы крыху летуценнік. Гавару так, бо на ўвазе наяўнасць адміністрацыйнай «галоўкі»: старшынь, спецыялістаў, брыгадзіраў.

— Былы першы сакратар Смалявіцкага райкома Лемеш узяў 80 гектараў, мяркуе ўступаць у наш саюз. Галоўныя энергетык, эканаміст і аграном з калгаса «Ленінскі прызыў» Шумілінскага раёна ўзялі па 50 гектараў. Зараз, прабачце, за чаркай кажуць: Божа, чым мы раней займаліся? Дырэктар саўгаса з Верхнядзвінскага раёна — дырэктар! — таксама фермер цяпер. Скробаў яго прозвішча. Так што людзі разабраліся, што да чаго.

— Застаюся на сваім пункце погляду: прыватныя выпадкі толькі падкрэсліваюць агульную тэндэнцыю — агракратыя спрабуе сябе ратаваць. Але вернемся да фермераў.

— Прыбалты нам кажуць: нам бы такую матэрыяльна-тэхнічную базу. Сапраўды, давайце палічым: МТЗ, «Гомсельмаш», «Бабруйскфермаш», «Магілёўсельмаш», «Лідсельмаш». Столькі заводаў, а тэхнікі няма. Няма для фермераў. Зараз цяжка высветліць, колькі нашых трактароў, інвентару апынулася ў фермераў Балтыі, але, будзьце ўпэўнены, час яны марна не гублялі. Якраз тады, калі ўсё было танным. А мы што рабілі? Спрачаліся: фермер-капіталіст ці не, падрываюцца асновы ці не. Даспрачаліся, што трактар не купіць цэламу прадпрыемству, не тое што аднаму фермеру. Цяпер фінансавы бок. Расія летась выдзеліла фермерам мільярд рублёў — лік гаспадарак там ідзе ўжо на дзесяткі тысяч. У Латвіі з бюджэту фермерам аддалі 102, у Эстоніі — 25, у Літве — 73 мільёны рублёў. Вынік: у Прыбалтыцы, агульная плошча якой прыблізна роўная Беларусі, 30 тысяч прыватных гаспадарак, у нас — 777. У адпаведнасці з пастановай Саўміна створаны фонд крэдытавання фермераў. З 200 мільёнаў выкарыстана толькі 8. Летась жа пачаў функцыяніраваць фонд матэрыяльнай падтрымкі фермераў. Праз яго размеркавана 143 трактары «МТЗ» і каля 60 — «Т-25».

— Думаю, не. Справы дастаткова сумныя. Я іх праецырую ўсё на тое ж пасяджэнне Прэзідыума і, шчыра кажучы, зусім не разумею бязмежнага спакою некаторых таварышаў. Міжволі закрадваюцца самыя розныя падазрэнні. Дарэчы, паводле маіх даных, зараз актыўна фарміруецца старшынёўская фронда С. С. Шушкевічу. Гаварыць аб нейкім арганізаваным выступленні, канешне, рана. Але сам факт гаворыць аб многім, не ўсё так проста. Станіславу Станіслававічу не могуць дараваць яго выказвання: «Калгасна-саўгасная сістэма нараджала абібокаў».

— А вось гэта праўда, хоць і крыўдная. Але я зноў гавару: людзей да рынку трэба рыхтаваць. Калі лайдак ці п'яніца не стане нікому патрэбны, тады ён задумаецца: працаваць ці працягваць у тым жа духу. У калгас жа лайдак упісваецца, так бы мовіць, арганічна. Я зноў жа падкрэслю: мы не аб'яўляем калгасу вайну, але дайце жыць і нам. Давайце дыскуціраваць на полі, на ферме, на рынку, у рэшце рэшт. Некаму гэта непажадана, бо, падазраваю, вынік падобнай дыскусіі прадвызначаны. А калі няма фермера, то з кім і спаборнічаць?

— І калгас аўтаматычна даказвае сваю «эфектыўнасць». Ёсць чалавек, ёсць праблема, няма... ну, вы ведаеце...

— Іменна. Таму і не спяшаюцца чыноўнікі. Дапусцім, «выбілі», «вырвалі» вы зямлю. Яшчэ больш часу зойме атрыманне дзяржаўнага акта на валоданне, без яго банк не дасць пазыкі. І без гаранта таксама не дасць. А хто гарант? Калгас? Ды ніколі, толькі як выключэнне! А далей: тэхніка, гаручае, будаўнічыя матэрыялы, сеялкі, плугі і г. д. А ў першую чаргу ўсё гэта — калгасу. Фермер — мішэнь, па якой стральбу вядуць вопытныя паляўнічыя і з розных бакоў.

Гутарыў
Сяргей ШАЎЦОЎ.

ЛІСТКІ ЗАПІСНЫХ КНІЖАК

АБАВЯЗАК

Гадоў пятнаццаць таму вычытаў у Дастаеўскага: «Народ наш нищ и смерд, каким он был всегда, и не может иметь ни лица, ни идеи. Вся история народа нашего есть абсурд...»

Тады я вельмі балюча ўспрыняў такое абвінавачанне — фактычна ўсіх нас, усходніх славян. Цяпер ужо інакш стаўлюся да тых, канечне ж, балючых і для класіка слоў. Сапраўды, і гісторыя XX стагоддзя паказвае, што ў былых Расійскай імперыі і СССР адбываюцца незразумелыя дзівосы. Мала, што на іх абрынуліся дзве сусветныя вайны з незлічонымі ахвярамі і стратамі, дык да гэтага іменна тут адбываюцца два гіганцкія пераломныя і спусташальныя эксперыменты: па будаўніцтву сацыялізму-камунізму (1917—1984) і па ўдасканаленню ці згортванню яго (1985—...). Колькі самаахвярнасці і гераізму, слёз і крыві, спадаў і пад'ёмаў, колькі, здавалася, поспехаў і перамог, заклікаў ісці за намі ў светлую будучыню, але... вось здымаем шапку і жабруем! Пры нашых прасторах, багацці, спрыце і ўмельстве!

Што, доля наша вечная—абсурд?

***

Сёння нельга не здзіўляцца: як, скажам, на X з'ездзе РКП(б) 717 галоў з рашаючым голасам ад імя 732.521 члена партыі не ўцямілі будучай удушальнай пагрозы ад прапхнутай Леніным рэзалюцыі «Аб адзінстве партыі»? Альбо, да слова, чаму не насцярожыліся дэлегаты XI з'езда, калі з вуснаў кіруючага эшалона злавесна прагучаў прыкладна такі тэзіс: дзяржава — гэта рабочыя, гэта—перадавая частка рабочых, гэта —авангард, гэта—мы?!

Няўжо лепшыя сілы партыі не адчулі: знішчэнне іншадумства і чалавечага «я», усталяванне, з аднаго боку, пакоры, а з другога—выключнасці і ўседазволенасці жменькі кіруючага апарату вызваляюць яго ад сапраўднай адказнасці перад краінай і народамі, перад гісторыяй, перад укладам жыцця, культурай і духоўнасцю, у рэшце рэшт перад імі, партыйцамі? Ці малапісьменныя партыйныя масы былі асляплены ідэяй і барацьбой, глыбока не зразумелі замаскіраваных хадоў разумовай эліты, якая, маўляў, не проста дзейнічала, а выконвала сваю місію ад імя самога камуністычнага бога — Маркса?

***

Для мяне была і застаецца загадкай: ацалелы і ўзвышаны да Бога з усёй ленінскай гвардыі Сталін 1) свядома па-злачыннаму вёў яе лінію? 2) паазіяцку пераседзеў, перахітрыў, знішчыў яе і падрыхтаваў нам «мужыка» Хрушчова? 3) ці па непазбежнай дыялектыцы міжволі падвёў краіну, партыю і сацыялізм да непасільных рэформ? Альбо ёсць яшчэ чацвёртае ды пятае?

***

Маркс: «Дзяржава калечыць сама сябе, калі яна робіць з грамадзяніна злачынцу».

Як цяпер ведаем, марксісты-ленінцы спачатку ўзвялі ў ранг злачынцаў цара і ягоную апору, пазней — сваіх апанентаў і былых саюзнікаў, а яшчэ пазней—дзесяткі мільёнаў з народа і многіх са сваёй кагорты. Ёсць думка, што ў страшны лік «ворагаў народа» трапілі не толькі зламыснікі, але і генафонд краіны. Гэтыя «зэкі», фактычна савецкія рабы, у жудасных умовах—без сям'і, сяброў і сваёй любімай справы, без утульнага жылля, школ, бальніц і г. д.—узводзілі «буйнейшыя сацыялістычныя будоўлі».

Народная прымаўка кажа: «Як гукнеш—так і адгукнецца». Мала таго, што ўзведзенае пад ружжом, са слязамі і крывёй, узведзенае кіркай, рыдлёўкай і тачкай было не зусім трывалым і гуманным, дык яшчэ рана ці позна павярнулася вялікай бядой. Адтуль, з турмаў і лагераў, хлынула на волю, запаланіла ў прынцыпе падарваны ўжо народны арганізм скрыўленая псіхалогія: «залажыць», «сука», «шасцёрка», «прыдурак», «начальнік» («ты начальнік—я дурань, я начальнік—ты дурань»), «раскінуць чарнуху», «цямніць», «туфта», «шарашкіна кантора», «пахан», «бугор», «цягнуць гуму», «даюць—бяры, б'юць — бяжы», «не рабі сёння тое, што можна зрабіць заўтра», «а мне ўсё да фені» і г. д., і да т. п.

Глыбока памыляецца той, хто лічыць усё гэта звычайным дасціпным «зэкаўскім» фальклорам. Не, тут—свой лад, свая філасофія жыцця і дзейнасці, яркая карціна маральнага калецтва адной шостай часткі зямнога шара.

***

Цяпер ужо не толькі ленінскія «скарпіёны», але і сам Ільіч многімі залучаны ў зборышча сатанінцаў.

Але вось парадокс: жменька бальшавікоў-ленінцаў здолела зрабіць дзяржаўны пераварот, захапіць уладу, асядлаць грамадства і навязаць яму сваю волю, а вось 18-мільённая армія «нічым не заплямленых» членаў КПСС, маючы ўсе механізмы і рычагі непадзельнай улады, не толькі не здолела перабудаваць «казарменны» сацыялізм на «дэмакратычны», але...

У чым жа прычына паражэння такой агромністай сілы? Няўжо толькі ў тым, што яе галоўнае камандаванне складалася не з самых разумных, сумленных і смелых, а з хітрых і паслужлівых, няздольных да самастойнай дзейнасці, а то і маральна разбэшчаных, літаральна прыкаваных да свайго сытнага карыта? А астатнія, «непрыкарытныя» члены КПСС? Ведалі яны пасапраўднаму, што такое сацыялізм-камунізм, маглі па-сапраўднаму працаваць дзеля гэтай ідэі? Ці, можа, такім вялікім гуртам адмовіліся ад яе?

Наш пэўны вопыт, а таксама пэўны вопыт многіх краін свету паказвае: шматлікія сацыялістычна - камуністычныя ідэі, калі яны ажыццяўляюцца не гвалтам, а па-людску, вельмі і вельмі прыдатныя. Думаецца, таго, хто будзе не столькі баяць байкі пра суцэльнае святое мінулае, а дзелавіта распрацоўваць тэорыю сапраўды дэмакратычнага і гуманнага сацыялізму, чакае будучыня.

***

«Старэйшы брат»... Гэты тэзіс, як разумею, сталінскай закваскі: па-першае, каб улагодзіць некаторых з велікарускага асяроддзя, па-другое, каб пры яго дапамозе лягчэй падмяць «меншых», альбо «малодшых», і ўрэшце каб на самай справе спрытней трымаць у руках вялікі рускі народ.

Але нельга не задумацца як след: а што ж гэта такое—Расія, велікарусы? З імі ж цесна звязаны і наш лёс.

Хочаш ці не хочаш, але мы маем справу з феноменам. Здарылася так, што лёс даў Расіі шанц не толькі ўзнікнуць, сцвердзіцца, але і ўвесь час пашырацца — туды, куды бачылі з-пад рукі «асілкі» альбо «землепраходцы» тыпу Ермака, сілай і са згоды далучаючы да сябе неабсяжныя прасторы ды дзесяткі іншых, часам зусім чужародных народаў і па ходу пералепліваючы іх на свой лад. «А ну, чертенок, говори по-русски!»

Агромністыя прасторы, гарачыня і люты мароз, мяцеліцы; багацце, што літаральна пад нагамі; працяглыя і не ўсюды ўпарадкаваныя дарогі, на якіх не толькі нязручнасці, але і перахоп дыху альбо, мякка кажучы, розныя свавольствы; вабнасць чаканага агеньчыка, шынкі, гулянкі, песні, бойкі; старанная праца і спадзяванне на славутае «авось»; знясільваючая цяга да праўды і сумленнасці; бясконцыя войны, перамогі і святы; самаахвярнасць, гераізм і апатыя; вялікія поспехі ў навуцы і культуры; фанабэрыя, душэўныя пакуты ад сваёй велічы і незразумелай місіі; самаўніжэнне і нізкапаклонства перад Еўропай... Усё гэта і іншае не магло не выхаваць фенаменальны, часам непрадказальны характар. На яго няпроста накінуць аброць, змайстраваную па мерках Заходняй Еўропы, дзе многае іншае абмежавана ў памерах, не столькі пачуццёвае, колькі рацыяналістычнае ды ашчаднае.

Не выпадкова вялікі рэфарматар расійскага быцця Пётр Першы прышчэпліваў заходнія мадэлі сілай і гвалтам (гэтак жа пазней дзейнічалі і Ленін са Сталіным). Не выпадкова і тое, што нават сам народ, адчуваючы сваю «шырыню душы», асцерагаецца «смуты» і наклікае на сябе «жалезную руку», «гаспадара», даючы магчымасць умацавацца розным культам. Нарэшце, зусім не выпадкова ў свой час Маркс у лісце да В. Засуліч зазначаў: яго тэорыі на аснове Заходняй Еўропы і для яе, бо ў Расіі, падкрэсліваў, усё іншае. Але...

...Я і з вялікай трывогай, і з вялікай надзеяй гляджу на нашага спакутаванага, ды ўсё ж багатага і здольнага суседа, які рана ці позна павінен акрыяць, стаць на ногі і зноў зірнуць удалеч з-пад рукі...

***

Леў Талстой: «Нельга змусіць розум разбіраць і высвятляць тое, чаго не хоча сэрца».

***

Дэпутаты «ад народа» ў Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь, да слова, асобныя кіраўнікі аграрных гаспадарак.

Люба слухаць, калі яны супраць «амбіцый», за «зберажэнне прыроды і зямлі, за лад ды кавалак хлеба для людзей», але, з другога боку, не можа не ўразіць іхняя агрэсіўнасць, катэгарычнасць і, выбачайце, чыста беларуская правінцыяльнасць і абмежаванасць. Да слова, Беларусь і яе народ яны гатовы бачыць без беларускага, як адно вялікае дагледжанае поле, як адну буйную наладжаную ферму з паслухмянай і больш-менш апранутай ды накормленай рабсілай пэўнага народнагаспадарчага рэгіёна. Клопат пра «ўсякую культуру» яны пакідаюць «на пасля», «калі пад'ядзім і апранёмся».

Не хочацца нікога абражаць, але ствараецца ўражанне: некаторым аграрыям (зрэшты, і кіраўнікам прамысловых прадпрыемстваў) варта найперш займацца сваёй канкрэтнай справай і не імкнуцца ў вялікую палітыку, дзе трэба іншы, шырэйшы, дзяржаўны, кругагляд. Тым больш, што вопыт цяперашніх перадавых і квітнеючых краін свету паказвае: там быў і ёсць аднолькавы клопат як пра цела, так і пра душу, і гэта неабходная зарука ўсеагульнага цывілізаванага поспеху.

***

Незалежнасць Беларусі... За яе, гэтую волю, у свой час паплаціліся жыццём, цкаваліся і пасля гвалтоўнай смерці лепшыя сыны народа — і тыя, хто ўтвараў БНР, і тыя, хто ладзіў БССР.

Цяпер гэтая незалежнасць літаральна звалілася з неба. Ды... не адзінкі, сотні і тысячы, а многія і многія, у тым ліку і нашы кіраўнікі, здаецца, разгубіліся, азіраюцца вакол ды абмацваюць позіркам нядаўні цэнтр: што рабіць? Як жыць без загадаў?

Цяжка, а то і страшна выціскаць са сваёй душы паслужлівага выканаўцу, ды няма вопыту адчуваць сябе, рэспубліку дзяржаўнымі. Нават ужо тое, што ў наш Вярхоўны Савет ніяк не можа ўвайсці гаспадыняй (а пакуль што толькі падчарыцай) беларуская мова, паказвае: у многіх няма элементарнага разумення, што гістарычная памяць, нацыянальныя каштоўнасці — адна з умоў сцвярджэння дзяржаўнасці, а сама дзяржаўнасць — не прыхамаць Зянона Пазьняка і яго прыхільнікаў, а жыццёвая патрэба кожнага развітога народа. Калі гэтага не разумець і не дабівацца, то гэта найпершая адзнака таго, што нацыя і яе сілы не зусім здаровыя. Лячэнне дзяржаўнасцю (агромністай каштоўнасцю, што выпрацавала чалавецтва) — надзейны паратунак ад пагібельнай для народа немачы.

***

«Как не любить Пушкина и Толстого?» — бывае, «б'е» хтосьці з велікарусаў і нашых русіфікаваных землячкоў, такім вось прыёмам робячы з цябе і ворага, і недаростка, а заадно каварна перакрываючы кісларод знямоганай беларускай мове і культуры.

Ніхто не мае права змушаць любіць Пушкіна і Талстога, гэта асабістая справа кожнага. Іншая рэч, што ты невысокай культуры, калі не паважаеш такіх вялікіх майстроў, як, скажам, Шэкспір, Гётэ, Міцкевіч, Шаўчэнка, Нізамі...

Калі сыходзіць з гэтых, высокакультурных, пазіцый, дык чаму сёй-той дазваляе сабе «культурна» абражаць нашых выдатных майстроў, мову, на якой яны тварылі? На гэта я чуў розныя адказы. Напрыклад: «А беларуская мова непрыгожая», «Я не ведаю вашай літаратуры і культуры, але я іх не люблю» і г. д.

Наконт прыгажосці мовы не варта спрачацца (лухта гэта, што з некалькіх тысяч моў у свеце Бог найменш усяго даў нашай, беларускай), а вось пра тое, што ў многіх нашых людзей адбілі не толькі печань, але і гістарычную памяць, зглумілі душу і змусілі грэбаваць сваім, а ўрэшце і не ведаць яго, мы гаварылі і будзем гаварыць.

Ёсць спадзяванне, што цяпер, у новых умовах, ужо не столькі Закон аб мовах, а шырокая народная свядомасць дасць належны штуршок для выйсця беларускай мовы і культуры з куткоў і хутароў на шырокі прастор.

Калегі па пяру, журналісты з радыё і тэлебачання, з цяперашніх шматлікіх рускамоўных выданняў, давайце шчыра, належным чынам шануючы здаровую нацыянальную канцэпцыю, паспрыяем гэтай справе! І найперш асабістым прыкладам!

***

Заўсёды і ва ўсім свеце найбольш у культуры дабіваўся той, хто не мадэліраваў з чужых узораў, а здолеў адчуць, перадаць многае са зместу і духу роднага народа. Нават больш: лепшае з гэтых мастацкіх рэчаў — народны дар і здабытак.

***

Як узнікае свядомае, высокаразвітое асяроддзе, а то нават і грамадства? Ты шчыры і сумленны, ён, я — такія ж, усе мы не здаліся, не схібілі, паказалі ўсё лепшае — глядзі, і ўзнікае, развіваецца яно, свядомае і высокаразвітое...

Генрых ДАЛІДОВІЧ.

1991.

Штогод каля чатырох тысяч медыцынскіх работнікаў сярэдняга звяна з усіх куткоў Беларусі на працягу некалькіх месяцаў праходзяць стажыроўку ў Мінскім вучылішчы павышэння кваліфікацыі. Тут яны маюць магчымасць больш дасканала вывучыць сваю справу, глыбей аваладаць многімі сакрэтамі сваёй адказнай і вельмі нялёгкай прафесіі.

На здымках: 1. Медыцынская сястра міласэрнасці Надзея Іванаўна **НІКІЦЕНКА** прыехала на стажыроўку з Калінкавіцкага раёна. 2. У класе клінічнай біяхіміі.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

КУЛЬТУРА І РЫНАК: ШЛЯХІ РАЗВІЦЦЯ

Катэгарычна сцвярджаць, што, акрамя праблемы высокіх цэн і пустых прылаўкаў, грамадства нічога не цікавіць, было б памылкова.

Гарачая размова, якая днямі адбылася ў Беларускім інстытуце праблем культуры, сведчыла пра тое, што і сёння не аб адзіным хлебе жывы чалавек.

Як адзначыла кіраўнік групы каардынацыі метадычных службаў інстытута М. Крыловіч, у кожнай вобласці знайшлося шмат прапаноў для сумеснай дзейнасці ў развіцці культуры — каб справа адраджэння нацыянальнай спадчыны паспяхова вырашалася. Так, у Брэсцкай, Гомельскай і Мінскай абласцях дамовіліся правесці навуковае даследаванне і распрацаваць праграму адраджэння традыцыйнай мастацкай культуры Палесся, на Гродзеншчыне — вывучыць асаблівасці этнакультурнай спадчыны. Агульныя намаганні будуць накіраваны на правядзенне экспедыцый па вывучэнню традыцыйнай мастацкай культуры вёскі ў Браслаўскім, Пастаўскім і Міёрскім раёнах Віцебскай вобласці, абагульненне цікавага вопыту работы органаў і ўстаноў культуры, метадычнае забеспячэнне, правядзенне традыцыйных свят, абрадаў, адраджэнне рамёстваў, аказанне творчай дапамогі калектывам мастацкай самадзейнасці.

Не проста выжыць і захаваць нацыянальную культурную спадчыну ў такі складаны час камерцыі і рыначных адносін.

Пагроза знішчэння навісла над многімі сельскімі ўстановамі культуры. Прадпрыемствы і гаспадаркі, якія раней трымалі на сваім бюджэце клубы, музеі, калектывы мастацкай самадзейнасці, сёння адмаўляюць ім у матэрыяльнай падтрымцы. Мясцовыя Саветы ахапіла эпідэмія рэарганізацыі ўстаноў культуры, неразумнага іх перапрафіліравання.

Тамара КАРОЛЬ.

ЦАНУ ДАВЯЛОСЯ ЗНІЗІЦЬ

У першыя дні студзеня гэтага года аршанцаў здзівілі цэны на безалкагольныя напіткі, якія выпускае Аршанскі піваварны завод. Адна бутэлька «Залацістага» каштавала 7 рублёў 25 капеек. А куфель разліўнога піва — 6 рублёў 10 капеек і г. д. Гандаль таксама не спаў у шапку — накінуў сваіх 25 працэнтаў. Прадукцыя стаяла ў магазіне горда. Як кажуць, хочацца, да не даскочыцца. Пакупнікі заходзілі ў магазін, здзіўляліся, як гэта так можа быць, каб бутэлька газіраванай вады каштавала ў шмат разоў больш за малако...

Работнікі гандлю забілі трывогу... І сёння напіткі «Апельсін», «Бураціна», «Бананавы водар» ідуць з завода па аднаму рублю, «Лімонад», «Палявая кветка» — па рублю 10 капеек, а «Залацісты» — па рублю 45 капеек, піва «Жыгулёўскае» — 3.50 (гэта без кошту бутэлькі і гандлёвай нацэнкі).

Г. МАРОЗ, нештатны кар. «Звязды».

БІРЖА ПРАЦЫ БЕЗ ПРАЦЫ НЕ ЗАСТАНЕЦЦА

Так заявілі нам на Мінскай біржы працы. Апошнімі днямі рэзка павялічылася колькасць людзей, якія шукаюць працу. Біржа гарантуе на працягу месяца кожнаму свайму кліенту тры варыянты новай работы.

У асноўным звяртаюцца на біржу студэнты, якія хочуць падзарабіць і якім яшчэ не хапае стыпендыі, шмат сакратароў-машыністак адразу пасля падрыхтоўчых курсаў, пачынаючых бухгалтараў. Карацей кажучы, людзей без стажу работы. Напрыклад, вопытныя бухгалтары, якія могуць адразу самастойна павесці справу, наадварот з'яўляюцца цяпер вялікім дэфіцытам.

Нямала звяртаецца на біржу працы рабочых, вызваленых з будаўніцтва. Дарэчы, сёння на апошніх даволі неблагі попыт.

Асноўнымі «пастаўшчыкамі» беспрацоўных з'яўляюцца малыя прадпрыемствы і кааператывы. На біржу звярнуўся нават адзін рэдактар. Так што і нашага брата журналіста таксама падштурхоўваюць да агульнага рынку працы. Застаецца пры гэтым, праўда, адно — спадзявацца на лепшае.

РАТУЙ НАС, ЗЯМЕЛЬКА!

УШАЧЫ. (В. Гайвановіч). З даўніх часоў зямля ратавала беларусаў, давала яму жыццё. Успомнілі пра гэта на Ушацкай райсельгастэхніцы. І, каб неяк выжыць у такім складаным становішчы, вырашылі разам з вучэбным камбінатам узяць у саўгасе імя Дубароўскага 150 гектараў ворнай зямлі і стварыць уласную гаспадарку. Працаваць на ёй будзе мехатрад. Ужо вясной тут плануюць на 30 гектарах пасадзіць бульбу, а 50 — 60 засеяць ячмень і яравую пшаніцу. Набылі таксама насенне грэчкі. У будучым, калі назапасяць кармоў, мяркуюць заняцца жывёлагадоўляй. Прадукцыя, атрыманая ва ўласнай гаспадарцы, амаль уся будзе прадавацца сваім работнікам. Толькі 20 працэнтаў яе — пра гэта адразу дамовіліся ў калектыве — пойдзе на бартэр.

СЯДЖУ, КУРУ...

Ужо тыдзень «гуляюць» работнікі аб'яднання «Гомсельмаш» — няма работы. Яшчэ раней тут была ўведзена 4-дзёнка, а з 10 лютага калектыў знаходзіцца ў месячным водпуску. Прычым работнікам аб'яднання захавалі зарплату. Праўда, узнікла пытанне, дзе ўзяць для гэтага грошы, з якімі ў таксама тут. Разлік на куртатую мінфінансавую казну?

Спынена таксама работа асноўных цэхаў «Беларускабелю», вымушаны будуць у лютым—сакавіку на чарзе адпачываць па 2—3 тыдні рабочыя Мінскага электратэхнічнага завода, маюць дадатковыя выхадныя рабочыя Беларускага аўтамабільнага.

Прычыны вымушаных выхадных вядомыя: парушаны гаспадарчыя сувязі, няма пастаўкі матэрыялаў, сыравіны, камплектуючых. Паступленне асноўных відаў сыравіны скарацілася ў параўнанні з леташнім годам прыкладна напалавіну.

Паводле папярэдніх разлікаў, падзенне вытворчасці прамысловай прадукцыі за студзень складзе 15 працэнтаў. Найгоршая сітуацыя ў нафтаперапрацоўцы, хіміі і нафтахіміі. [illegible]

Зрушты, ёсць і такі пункт погляду на цяперашнія прастоі, які выказаў адзін з народных дэпутатаў Беларусі: вытворчасць практычна не прыстасавалася да новых умоў, на прадпрыемствах прывыклі да размеркавання, не шукаюць неабходных прадуктаў і матэрыялы на біржах і г. д.

Аднак што чакае працоўныя калектывы далей? Спадзявацца на паляпшэнне сітуацыі пакуль што нельга. Увогуле, яна можа нават пагоршыцца...

Кар. «Звязды».

«Белавежская» нам яшчэ паслужыць

Як ужо паведамляла інфармацыйнае агенцтва «БелаПАН», у Мінску знаходзіцца прадстаўнік беларускай дыяспары ЗША Міхась Белямук, упаўнаважаны губернатарам штата Агаё весці перагаворы аб наладжванні эканамічных сувязей.

Паводле слоў М. Белямука, на Беларусі ён упершыню, Мінск яму вельмі спадабаўся і [illegible] нагадвае адзін з цэнтральных раёнаў Нью-Ёрка. Галоўная мэта яго прыезду — пазнаёміцца з магчымасцямі экспарту беларускіх тавараў у Амерыку. Пакуль, лічыць М. Белямук, для яго відавочны тры крыніцы бізнесу:

— беларускія сувеніры;

— лён і льняныя тканіны;

— настойка «Белавежская».

Міхась Белямук адносіць яе да разраду віскі і сцвярджае, што па сваіх смакавых якасцях яна лепшая за вельмі папулярнае ў ЗША віскі «Кэнэдзіян Клаб».

БелаПАН.

«Напалеон» гасцяваў у школьнікаў

ГОМЕЛЬ (У. Пернікаў). Тыдзень два назад мы паведамлялі аб тым, што ў адзін з вечароў з магазіна № 33, які знаходзіцца ў самым цэнтры горада, нехта ўкраў каньяк «Напалеон» амаль на 16 тысяч рублёў. Оперупаўнаважаныя цэнтральнага РАУС Шырой і Жаляэнікоў устанавілі, што крадзеж учынілі вучань дзевяцікласнік СШ № 21 Мікалай Панцюхін і пяцікласнік СШ № 21 Аляксей Кішкоў. Яны папаліся на тым, што бутэлькі каньяку, коштам па 300 рублёў кожная, прадавалі па 50—100 рублёў.

ПАГАДНЕННЕ Аб рэгуляванні ўзаемаадносін дзяржаў Садружнасці ў сферы гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва ў 1992 годзе

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

...прызнаюць права кожнага з Бакоў у мэтах забеспячэння збалансаванасці плацежнага балансу ўводзіць абмежаванні ў плацежна-разліковых адносінах з іншымі Бакамі і патрабаваць афармлення дзяржаўных абавязацельстваў па пагашэнню сальда плацежнага балансу.

АРТЫКУЛ 10

Бакі дамовіліся не дапускаць рээкспарту тавараў, якія падлягаюць квоціраванню і ліцэнзіраванню, без згоды ўпаўнаважанага органа дзяржавы, на тэрыторыі якой былі выраблены гэтыя тавары. У выпадку рээкспарту такіх тавараў дзяржава, на тэрыторыі якой яны былі выраблены, мае права ўводзіць дадатковыя да міжурадавых пагадненняў меры па абмежаванню вывазу тавараў на тэрыторыю дзяржавы, што дапусціла рээкспарт, а таксама патрабаваць кампенсацыю ўрону ў размеры ўсёй валютнай выручкі ад рээкспарту.

АРТЫКУЛ 11

Бакі дамовіліся ў мэтах стварэння агульнай прававой базы, якая рэгулявала б узаемаадносіны суб'ектаў гаспадарання розных дзяржаў Садружнасці, у месячны тэрмін прыняць пагадненне аб агульных умовах паставак тавараў паміж арганізацыямі дзяржаў Садружнасці.

АРТЫКУЛ 12

Бакі ўтвараюць кансультатыўны мытны савет, які складаецца з прадстаўнікоў Бакоў, для выпрацоўкі і правядзення сумеснай мытнай палітыкі, каардынацыі ўзаемадзеяння мытных службаў, вядзення мытнай статыстыкі і даручаюць адпаведным органам у месячны тэрмін падрыхтаваць палажэнне аб гэтым савеце і яго персанальным саставе.

АРТЫКУЛ 13

Бакі дагаварыліся ў месячны тэрмін заключыць пагадненні аб парадку вырашэння спрэчных пытанняў, якія ўзнікаюць паміж прадпрыемствамі і арганізацыямі дзяржаў Садружнасці пры ажыццяўленні гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва, і заснаваць неабходныя органы для іх разгляду.

АРТЫКУЛ 14

Пагадненне ўступае ў сілу з моманту яго падпісання.

Афармлена ў г. Мінску 14 лютага 1992 года ў адным сапраўдным экземпляры на рускай мове. Арыгінал захоўваецца ў архіве ўрада Рэспублікі Беларусь, які накіруе дзяржавам, што падпісалі гэта пагадненне, яго завераную копію.

Пагадненне падпісалі прадстаўнікі Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі, Таджыкістана, Туркменістана, Узбекістана і Украіны.

Прадстаўнікі Азербайджана зрабілі заўвагу: «З н. г. з улікам сусветных прапорцый цэн». Прадстаўнікі Туркменістана зрабілі заўвагу: «З улікам паступовага пераходу на працягу 2-х гадоў на сусветныя цэны ва ўзаемаразліках за сыравіну і прадукцыю».

ПРАТАКОЛ

НАРАДЫ КІРАЎНІКОЎ ДЗЯРЖАЎ І КІРАЎНІКОЎ УРАДАЎ ДЗЯРЖАЎ — УДЗЕЛЬНІЦ САДРУЖНАСЦІ

Даручыць кіраўнікам урадаў і нацыянальным (цэнтральным) банкам дзяржаў—удзельніц Садружнасці ў двухтыднёвы тэрмін падрыхтаваць міждзяржаўнае пагадненне аб раздзяленні актываў і пасіваў былога Дзяржаўнага банка СССР.

Афармлена ў г. Мінску 14 лютага 1992 года ў адным сапраўдным экземпляры на рускай мове. Арыгінал захоўваецца ў архіве ўрада Рэспублікі Беларусь, які накіруе дзяржавам, што падпісалі гэты пратакол, яго завераную копію.

Пратакол падпісаны прадстаўнікамі Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Расіі, Таджыкістана, Туркменістана, Узбекістана і Украіны.

Надзея памірае апошняй

XVI Алімпійскія гульні мінавалі экватар. Змяншаецца запас узнагарод. Тым не менш, многія спартсмены з 164 краін свету, якія ўдзельнічаюць у спаборніцтвах, па-ранейшаму жывуць надзеяй узысці на п'едэстал гонару, упісаць сваё імя ў бессмяротны алімпійскі летапіс.

Сярод тых, хто жыве надзеяй,— і мінчанін Ігар Жалязоўскі. Сёння ён выйдзе на канькабежную дыстанцыю — усяго толькі 1000 метраў будзе аддзяляць яго ад запаветнай мары... чарговая надзея, якая, як вядома, памірае апошняй.

На жаль, як і на папярэдняй Алімпіядзе ў Калгары, дзве спробы Ігара — на дыстанцыях 500 і 1500 метраў — зноў аказаліся няўдалымі. У спрынце ён быў пятым, на адрэзку ў тры разы большым — толькі дзесятым. А першынствавалі тут вядомыя майстры — на дыстанцыі 500 метраў — Йенс Уве Май з Германіі, на 1500-метроўцы Йохан Улаф Кос з Нідэрландаў.

...Удала пастаўленая тэлекамера на трасе дала нам магчымасць убачыць Ігара Жалязоўскага ва ўсім напале барацьбы на другой дыстанцыі. 700 і 1100 метраў ён прайшоў імкліва і ўпэўнена, з лепшым часам дня. Але не хапіла сіл у прызнанага ва ўсім спартыўным свеце лідэра, і на фінішы ён паказаў толькі 1 мінуту 57,24 секунды. Гэта, дарэчы, больш чым на дзве з палавінай секунды горш, чым у чэмпіёна Алімпіяды Коса.

Не апраўдала нашых спадзяванняў і алімпійская зборная СНД па біятлону ў эстафеце 4×7,5 кіламетра. Не апраўдала таму, што на сямі (!) папярэдніх Алімпійскіх гульнях «золата» ў гэтай дысцыпліне нязменна даставалася нам. І на гэты раз на агнявыя рубяжы выйшлі тры з чатырох пераможцаў Алімпіяды 1988 года: Валерый Мядзведцаў з Іжэўска, Аляксандр Папоў з Мінска, Сяргей Чэпікаў з Екацярынбурга і дэбютант Валерый Кірыенка з Мурманска. Аднак біятланісты Германіі здолелі лепш падрыхтавацца да спаборніцтваў, і далі бой нашым спартсменам. У алімпійцаў СНД — «серабро».

Затое парадавалі фігурыст з Адэсы Віктар Пятрэнка і лыжніца Любоў Ягорава. Першы заваяваў для нашай Садружнасці залаты медаль у адзіночным катанні сярод мужчын (такога ў гісторыі айчыннага спорту яшчэ не было), а Ягорава стала ўжо двухразовай чэмпіёнкай Алімпіяды па лыжных гонках.

Упісаў сваё імя ў алімпійскі летапіс славы фінскі скакун на лыжах з трампліна Тоні Нііміенен: ён не толькі заваяваў алімпійскае «золата», але і стаў самым маладым чэмпіёнам Алімпіяды: Тоні ўсяго толькі 16 гадоў!

Набіраюць абароты нашы хакеісты: у нядзелю позна вечарам яны выйгралі ў канадцаў з лікам 5:4. Шайбы ў зборнай СНД закінулі Дзмітрый Міронаў, Мікалай Баршчэўскі, Сяргей Пятрэнка і Ігар Краўчук (двойчы), у канадцаў — Арчыбальд, Ліндрас, Хенан і Ціпет. Наперадзе ў майстроў клюшкі — чвэрцьфінальныя матчы. Яны пройдуць па кубкавай сістэме, гэта значыць з выбыццём. Нашым першым сапернікам хутчэй за ўсё стане каманда Фінляндыі.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

БІ-БІ-СІ

● У Мінску закончыўся захапляльны палітычны спектакль — нарада кіраўнікоў дзяржаў СНД. «Сандзі таймс» каменціруе яе як няўдалую, бо прапанова Ельцына аб адзінай арміі не знайшла падтрымкі. Таму ўжо распрацоўваюцца планы стварэння Расійскай арміі.

● Шэйх Мусаві, лідэр ліванскай арганізацыі «Хесбалак», якую многія заходнія краіны лічаць тэрарыстычнай, загінуў разам з жонкай і сынам у час налёту ізраільскай авіяцыі. Забойства выклікала ярасць у шыітаў Лівана, якія пакляліся адпомсціць. У гэтую арганізацыю ўваходзяць многія тысячы баевікоў.

● Адзін з лідэраў літоўскага «Саюдзіса» заявіў, што палітычная барацьба ў рэспубліцы можа прывесці да ўсталявання аўтакратыі.

● Куба да канца красавіка г. г. абмяняе паўмільёна тон цукру-сырцу на 900 тысяч тон расійскай нафты.

● Міністр абароны Польшчы прапанаваў Прэзідэнту Л. Валенсу прызначыць намеснікам свайго блізкага сябра, 28-гадовага журналіста польскага паходжання з Англіі Р. Сікорскага. Ён — выпускнік Оксфардскага універсітэта, працаваў у многіх брытанскіх газетах. З'яўляецца таксама саветнікам газетнага магната Мэрдака.

● У апошні час цэны на савецкую зброю ў свеце рэзка знізіліся. Прычына тут у аб'яднанні Германіі, якая пусціла з малатка ўсю зброю былой ГДР. Германія зараз шукае пакупнікоў на 68 ваенных караблёў, у тым ліку эсмінцаў і тарпедных катэраў. Ужо 6 мінных тральшчыкаў прададзены ва Уругвай усяго па 100 тысяч долараў за кожны. Больш 70 краін свету праявілі цікавасць да набыцця таннай зброі савецкай вытворчасці. А гэта больш чым 500 самалётаў і верталётаў, сотні танкаў і БТРаў, 160 транспартных самалётаў, вялікая колькасць грузавікоў і горы стралковай зброі.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

● Чэхаславацкія газеты пачалі друкаваць спісы прадпрыемстваў, якія ўключаны ў праграму прыватызацыі, што пачнецца праз некалькі месяцаў. Прыватызавацца будуць будаўнічыя арганізацыі, заводы, фабрыкі, друкарні і нават геолагапошукавыя партыі. Жыхарам будуць выдавацца спецыяльныя дакументы — талоны па прыватызацыі. Кожны можа перавесці сваю тысячу крон у любы з некалькіх соцень фондаў па прыватызацыі.

● У ЗША шырыцца кампанія заклікаў набываць аўтамабілі толькі амерыканскай вытворчасці. Але ўзнікае пытанне: якія аўтамабілі, лічыць амерыканскімі? Тыя, што вырабляюць у ЗША, утрымліваюць вялікую долю японскіх дэталей. А японскія, наадварот, — амерыканскіх. Мінулы год аўтамабілебудаўнічыя карпарацыі ЗША завяршылі з вялікімі стратамі. Так «Форд» страціў 2,3 мільярда долараў — больш чым калі-небудзь за ўсю 89-гадовую гісторыю кампаніі. А «Джэнерал мотарс»—больш 3 млрд. долараў.

● У ЗША адчуваюцца эканамічныя праблемы і адмоўныя вынікі заканчэння «халоднай вайны». Бо скарачэнне ўзбраенняў і войскаў вядзе да скарачэння дзяржаўных расходаў. Тысячы людзей застаюцца без работы. Таму з бюджэту міністэрства абароны будуць выдаткаваны 200 млн. долараў на дапамогу звольненым ваеннаслужачым і рабочым абаронных заводаў.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

«СНД—тая структура, без якой сёння не выжыць»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

...ў суботу прэс-канферэнцыі С. Шушкевіча. Пэўна, меркавалася, што ён у невялікім коле работнікаў рэспубліканскіх сродкаў масавай інфармацыі больш падрабязна раскажа аб сустрэчы ў вярхах. Аднак на прэс-канферэнцыю сабралася столькі нашых і замежных журналістаў, што яе прыйшлося перанесці з параўнаўча невялікага пакоя ў залу пасяджэнняў Прэзідыума Вярхоўнага Савета. Але і там не ўсім хапіла месца. Такая вось цікавасць.

Крыху менш дзвюх гадзін адказваў С. Шушкевіч на пытанні, якія тычыліся, як гэта нярэдка бывае на такога роду мерапрыемствах, не толькі парадку дня сустрэчы. Напрыклад, прадстаўнік радыё «Расія» цікавіўся тым, чаму І. Каратчэня, паводле яго слоў, адзін з лідэраў партыі камуністаў, якая ўжо адраджаецца, вылучаны на высокую пасаду каардынатара СНД? На што С. Шушкевіч адказаў: «Каратчэня — выдатны арганізатар, а яго палітычныя перакананні не адыгрываюць ніякай ролі ў выкананні абавязкаў каардынатара».

Але ўсе пытанні так ці інакш былі звязаны з далейшым лёсам СНД, якую, дарэчы, асобныя (пераважна маскоўскія) палітолагі і аглядальнікі спрабуюць заўчасна пахаваць. Думка С. Шушкевіча дыяметральна разыходзіцца з гэтым песімістычным прагнозам.

«Учора, як ніколі раней, мы ўсе зразумелі, што СНД — тая структура, без якой нам нельга выжыць. Многія вашы калегі напярэдадні пыталіся ў мяне, ці не апошняя гэта сустрэча кіраўнікоў дзяржаў? І вось учора высветлілася, што ў нас агульныя хваробы, якія трэба лячыць аднымі моцнымі лекамі, асабліва ў эканоміцы. СНД будзе жыць!» Да гэтай думкі Старшыня потым неаднаразова вяртаўся.

С. С. Шушкевіч пацвердзіў, што шчыльнасць ваенных у адносінах да грамадзянскага насельніцтва ў Беларусі сапраўды вельмі высокая. Між тым, паводле яго слоў, ваеннаслужачыя не спяшаюцца пакідаць рэспубліку. З Беларусі, у адпаведнасці з афіцыяльнымі данымі, хочуць пераехаць служыць у іншыя рэспублікі двое афіцэраў, а прыехаць — больш за паўтары тысячы.

«Павінен пачацца працэс рэарганізацыі Узброеных Сіл. Я не магу мець іншага меркавання, бо кіруюся рашэннямі Вярхоўнага Савета рэспублікі, які вырашыў, што Беларусь будзе бяз'ядзернай і нейтральнай. Я павінен выконваць гэты закон. А розныя падходы членаў СНД да праблемы Узброеных Сіл не павінны насцярожваць»,—выказаў С. С. Шушкевіч сваю пазіцыю па ваеннаму пытанню.

Насцярожылі, здаецца, Старшыню адносіны Генштаба Узброеных Сіл, які рыхтаваў дакументы да падпісання ў Мінску. Са сваёй задачай штабісты справіліся не лепшым чынам. Як адзначаў С. С. Шушкевіч— аднесліся па-савецку. У выніку чаго падпісанне дакументаў зацягнулася, а асобныя ўвогуле не былі прыняты. Таму на сустрэчы кіраўнікі дзяржаў СНД даручылі падрыхтоўку шэрагу дакументаў міністрам замежных спраў і міністрам абароны і старшыням камітэтаў па справах абароны краін — удзельніц Садружнасці.

Адчувалася, што Старшыня быў у добрым настроі, жартаваў, ахвотна пагадзіўся крыху прадоўжыць канферэнцыю, але на пытанні, як заўсёды, адказваў асцярожна, узважваў кожнае слова — барані Бог дапусціць двухсэнсоўнасць, нетактоўнасць у адносінах да кіраўнікоў дзяржаў. Вось і на просьбу карэспандэнта «Звязды» ўдакладніць, хто з'яўляецца сапраўдным бацькам СНД, выказаўся вельмі дыпламатычна. Самой Садружнасці няма яшчэ і трох месяцаў, а пытанне гэтае ўжо грунтоўна заблытана. Расійскае кіраўніцтва лічыць, што тут пальма першынства належыць яму. Нядаўна Л. Краўчук у папулярнай тэлеперадачы заявіў аб прыярытэце Украіны ў нараджэнні СНД. Вядома, што і Беларусь, на тэрыторыі якой узнікла гэтае геапалітычнае ўтварэнне, мае свой пункт погляду на гэтае пытанне.

С. С. Шушкевіч выказаў здзіўленне нядаўнімі паведамленнямі ў сродках масавай інфармацыі:

«Мне здавалася, што я ўсё ведаю аб СНД, але аказалася, што не ўсё. Некаторыя заявы з'явіліся для мяне зусім новымі. Але галоўнае, што ёсць СНД. Я на ролю бацькі не прэтэндую»,—сказаў Шушкевіч.

Вось адказы Старшыні на іншыя пытанні, якія, думаецца, будуць цікавымі нашым чытачам.

— Ці ёсць у вас прэтэнзіі да маршала Шапашнікава?

— Не, ёсць пытанні, што натуральна. А фармальна ў маршала больш прэтэнзій да мяне, чым у мяне да яго.

— Ці не перавырашыўся лёс ядзернай кнопкі?

— Не. Але Беларусь прапанавала ўсе важнейшыя размовы паміж кіраўнікамі дзяржаў дакументіраваць, г. зн. яны будуць запісвацца і захоўвацца ў своеасаблівых «чорных» скрынках, што павысіць адказнасць тых, хто будзе весці гэтыя размовы. Іх запісы не могуць быць знішчаны ні ў якім разе. Такая вось дасягнута дамоўленасць.

— Ці адбылася ў пятніцу вечарам сустрэча паміж Краўчуком і Ельцыным?

— Адбылася. Я быў яе сведкам.

— Як прайшла?

— Прайшла цудоўна. Прыйдзецца выдаць адзін сакрэт: на працягу бліжэйшых дзён будзе падпісана пагадненне паміж Расіяй і Украінай.

— У сувязі з чым не разглядалася пытанне аб вывадзе савецкіх войск з Прыбалтыкі?

— Яно не стаяла ў парадку дня.

— Як рэагавалі ў Беларусі на спробу перакінуць Віцебскую паветрана-дэсантную дывізію ў Чэчню?

— Адбылося экстраннае пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета, на якім вырашылі нагадаць камандуючым аб тым, што такія дзеянні, як аб'яўленне павышанай баявой гатоўнасці, не могуць распачынацца без ведама Вярхоўнага Савета. Накіравалі адпаведныя тэлеграмы. Але раней чым яны дайшлі, самі вайскоўцы далі адбой.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

Брокер па сумяшчальніцтву

Па шляху набыцця брокерскіх месц пайшлі некаторыя сельскія гаспадаркі Пухавіцкага раёна. Так, дырэктар саўгаса «Рудзенскі» Анатоль Раменчык цяпер не толькі кіраўнік сваёй гаспадаркі, але і брокер па сумяшчальніцтву.

— Усё гэта, вядома, не ад добрага жыцця, — адказаў Анатоль Уладзіміравіч. — Цяпер цана на нашу прадукцыю, у параўнанні з коштам сельскагаспадарчай тэхнікі, вельмі сімвалічная. Таму і вымушаны шукаць новы рынак збыту для свайго тавару.

У бліжэйшы час рудзенцы збіраюцца выйсці са сваёй прадукцыяй на першыя таргі Беларускай аграпрамысловай біржы.

«Агенцтва РІД».

ЯК У МІНСКУ ЧАКАЛІ СЕНСАЦЫІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

больш 200 чалавек, якія прадстаўлялі сусветна вядомыя газеты, тэлестанцыі, агенцтвы. Напрыклад, амерыканскую «Вашынгтон пост», англійскую «Гардзіян», тэлестанцыі «Сі-Эн-Эн», французскае агенцтва «Франс Прэс», японскае — «Кіода Цусін».

Нікога не здзівіў перанос прэс-канферэнцыі на 18.30. А калі існуе вакуум інфармацыі, а вельмі хочацца хоць штонебудзь даведацца, то кожная звестка аб сустрэчы ў наэлектрызаванай чаканнем важных навін зале ўспрымалася з прагнасцю і энтузіязмам. Трэба было бачыць, з якім імпэтам кінуліся калегі да беларускага дыпламата С. Агурцова, які спусціўся з пятага паверха будынка былога ЦК КПБ, дзе ў Габеленавай зале вяліся перагаворы, каб паведаміць стомленай публіцы надзвычай дазіраваную інфармацыю.

У час другога свайго выхаду на людзі С. Агурцоў сказаў, у прыватнасці, што абмяркоўваўся дакумент аб адзіным пагранічным камандаванні, але ён накіраваны на дапрацоўку. А пагадненне па спорту не разглядалася, як другараднае. Беларусь прапанавала тэрмінова разгледзець неадкладныя эканамічныя праблемы. Казахстан —абмеркаваць ваенны бюджэт. Ад сябе асабіста ён адзначыў добрае вядзенне Л. Краўчуком ходу перагавораў: па-дзеласаму.

Калі няма канкрэтнай інфармацыі, яе замяняюць чуткі, здагадкі. Час ад часу ў зале пачыналі гаварыць аб вострым канфлікце паміж Ельцыным і Краўчуком, раптоўнай перамене пазіцыі Шушкевічам, які далучыўся да Украіны, Малдовы і Азербайджана.

Носьбіта якой-небудзь інфармацыі бралі ў шчыльнае кальцо. Гэтую акалічнасць выдатна выкарыстоўваў Р. Агаеў, прэс-аташэ прэзідэнта Азербайджана А. Муталібава. Ён нястомна на працягу некалькіх гадзін той ці іншай групе журналістаў выкладаў пазіцыю сваёй дзяржавы па розных пытаннях, у тым ліку і ў адносінах да Арменіі. Тут хочацца заўважыць, што няблага было б прадстаўнікам іншых дзяржаў СНД, скажам, Беларусі, гэтак жа ўдала выкарыстоўваць вымушаныя прастоі журналістаў для растлумачэння палітыкі свайго парламента, урада. Бо цяжка ўявіць сабе больш уважлівую і ўдзячную аўдыторыю, чым гэта.

Мінула шостая, сёмая гадзіна, а Германа, як кажуць, усё няма. Нам абяцаюць, што прэс-канферэнцыя вось-вось пачнецца. У 20.00 большасць прысутных сабраліся ля тэлевізара, каб даведацца пра якія-небудзь навіны з Мінска ў інфармацыйнай праграме маскоўскага тэлеканала «Астанкіна».

— Ідуць! — пачуўся крык. Усе кінуліся ў залу. Спачатку супрацоўнікі службы бяспекі прапускалі туды праз спецыяльную арку накшталт той, якія зроблены ў аэрапортах на прадмет выяўлення металу. Потым, пасля абеду, спынілі гэтую марную працу. Фотакоры занялі нават праёмы вокнаў, падрыхтавалі дыктафоны. Але дарэмна — у Габеленавай зале яшчэ не пра ўсё дамовіліся.

Чакаем. Высвятляецца, што сярод нас, журналістаў, ёсць шчаслівчыкі, якім удалося атрымаць пропускі на пяты паверх і ўзяць інтэрв'ю ва ўдзельнікаў перагавораў. Гэта, дарэчы, было пацверджана потым на прэс-канферэнцыі. Б. Ельцын, аказваецца, так шчодра раздаваў інтэрв'ю на пятым паверсе, што не палічыў патрэбным удзельнічаць у агульнай прэс-канферэнцыі.

Раней выраз аб тым, што інфармацыя кіруе светам, здаваўся мне па меншай меры перабольшаннем. Але ведаеце — гэта так. Аператыўная і дакладная інфармацыя — хлеб палітыкі, прабачце за магчыма няўдалае параўнанне. А з Мінска ў той дзень у сталіцах краін свету чакалі важных паведамленняў аб лёсе СНД і магутных Узброеных Сіл былога СССР.

Раптоўна ўвагу прысутных прыцягнуў Р. Агаеў. Ён аб'явіў, што А. Муталібаў тэрмінова вылятае ў Баку, бо ў Нагорным Карабаху рэзка абвастрылася сітуацыя, а 336-ы мотастралковы полк пачаў наступленне на азербайджанскі горад Хаджалы.

Праз некалькі мінут прадстаўнік Н. Назарбаева заявіў: прэзідэнт Казахстана таксама не будзе ўдзельнічаць у прэс-канферэнцыі, ён вылятае ў Алма-Ату.

Гэта таксама навіны, але не тыя, якіх тут чакалі. І калі ў 21.30. Л. Краўчук пазнаёміў прысутных з вынікамі сустрэчы ў Мінску, то, здалося, пачуўся лёгкі подых расчаравання, асабліва там, дзе сядзелі маскоўскія і замежныя журналісты. Яны — гэта маё ўласнае меркаванне, прыехалі сюды з разлікам на сенсацыю, нейкі скандал у СНД, напрыклад, яго развал, дэмарш Украіны, сварку паміж Ельцыным і Краўчуком. Тым больш, што некаторыя замежныя прагнозы прадказвалі канец Садружнасці. Пэўна, таму з пытаннямі да ўдзельнікаў прэс-канферэнцыі «чапляліся» ў асноўным журналісты былых савецкіх рэспублік.

СНД засталася. І гэта таксама сенсацыя, бо былі ўсе падставы для таго, каб рыхтавацца да яе пахавання.

Леанід ЛАХМАНЕНКА.

У час прэс-канферэнцыі.
Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

Служэнне чалавеку і сумленню

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

працу розуму, рук і душы —да чалавека.

— Ці ўдалося жыццё, Міхаіл Андрэевіч?

— Здаецца, па-пустому часу не надта многа патраціў, калі не лічыць грамадскай работы. Хоць яна таксама часцей за ўсё была звязана з нейкімі людскімі клопатамі. Што-нішто паспеў зрабіць. Адзінае, аб чым магу пашкадаваць, што спяшаўся. Мог бы зрабіць меней, але больш удумліва, грунтоўна. Людзі мяркуюць, што ў іх шмат часу для ажыццяўлення задуманага, не спяшаюцца, хоць жывуць імгненне. Я — спяшаўся...

Ён спяшаецца і цяпер. Штодзень у майстэрні, з самай раніцы. Шмат распачатых работ, мноства задум, безліч разумных кніжак, якія былі недаступнымі ў лепшыя гады. За нашым усеагульным, шматгадовым і зацятым маленнем на «самага чалавечнага чалавека» незаўважанымі засталіся сапраўдныя падзвіжнікі культуры, духоўнасці, святога служэння людзям. Перашкодай паўстаюць стракатыя бутэлечкі і скрыначкі з лекамі, якіх, на жаль, становіцца ўсё больш на рабочым стале: пакінулі сваю памяць Бухенвальд, Дахау, усе нашы болі і пакуты, прайшоўшыя праз сэрца Майстра. Здабыць лекі, на яшчэ большы жаль і сорам, намнога цяжэй, чым іншы раз напісаць дасканалы твор. Вось нядаўна, жартуе, памяняў стос рэпрадукцый «Чорнай былі» на некалькі ўпаковак лекаў — два месяцы жыў больш-менш спакойна... Хаця, які спакой: «выбівае» зарплату тэхнічкам, маладым мастакам — калі рушацца пэўныя структуры, у апошнюю чаргу ўспамінаюць (калі наогул робяць гэта) пра сваю душу, пра культуру. Вось наядзімся, апранёмся, адбудуемся, потым і да культуры чарга дойдзе. Але ж нешта не сытна і не ўтульна — дзесяцігоддзямі, пакаленнямі. Ці не таму, што не з таго боку мы бярэмся за ўладкаванне свайго жыцця? Ці не таму, што свой час Мастак губляе на пошук лекаў, фарбаў, палатна і іншага, іншага?..

...У цэнтры халаднаватай майстэрні, бы невялікае цяпельца, — «Куст руж». Знаёмы і незнаёмы. Быццам і той, што пісаўся васемнаццаць гадоў назад. Не, не той. І не ў памерах розніца. У верхнім правым кутку няма мудрага спакойнага твару старой жанчыны. Засталіся толькі жанчыны маладога ўзросту — дзяўчынка, дзяўчына, маці з немаўляткам. Каб не згадваць пра заканамерны і непазбежны зыход нашага жыцця? Але тады агульны настрой карціны быў бы больш радасным і бязвоблачным. Ад гэтай жа ідзе ледзь чутная сэрцу трывога. Можа, недастае менавіта таго простага, спакойнага і мудрага твару старой? Можа, нашым бацькам трывожна і страшна пакідаць нас у свеце, што зрушыўся з вечнага грунту прыгажосці і суладдзя, нараджэння, красавання і спакойнай старасці?

Людміла РЫЖАНКОВА.
Яўген ПЯСЕЦКІ (фота).

КІНО

Карцінамі гандлявалі у «Ісламы»

Парадокс: рэспубліканскія кінапракатчыкі вымушаны былі купляць беларускія фільмы дзе папала, але толькі не на сваёй тэрыторыі.

Першы беларускі кінарынак, здаецца, зламаў гэтую заганную традыцыю. Тры дні ў Доме творчасці «Іслач» кіраўнікі абласных і Мінскага гарадскога вытворчага аб'яднання «Кінавідэапракат» знаёміліся з новымі мастацкімі кінастужкамі, сярод якіх былі «Ятрынская ведзьма» Б. Шадурскага, «Свечка» А. Кудраўцава, «Беларускі Мегрэ» В. Дашука, «Зязюліны дзеці» А. Мароза (усе — «Беларусьфільм»), «Аранжавыя камізэлькі» Ю. Хашчавацкага (студыя «АБЦ» Саюза кінематаграфістаў Беларусі), «Хэпі энд» У. Арлова (студыя «Грамада» —СКБ) і іншыя.

Хацелася б паведаміць аб колькасці заключных здзелак і кошце нашых кінастужак, але, па-першае, сумы называліся адзін на адзін паміж купцом і прадаўцом, па-другое, фінал здаўся нейкім няпэўным. Хутчэй за ўсё, кінапракатчыкі былі заклапочаны тым, што касавых карцін сярод беларускіх кінастужак яны не ўбачылі.

У жыццёвым моры

Рэспубліканскі Дом кіно, які арандуе кіназалу ў акруговым Доме афіцэраў, арганізаваў сустрэчу з эстонскім рэжысёрам Тынісам Каскам. Ён паказаў гледачам свой апошні двухсерыйны тэлефільм «Чалавек як мора». Аддаючы перавагу сямейным драмам, Тыніс Каск і на гэты раз экранізаваў гісторыю з прыватнага жыцця. Аднак галоўны герой — добры Томас — таксама і сколак свайго часу. Ён перажывае абвінавачанне ў нацыяналізме і ссылку на чужыну, страту сям'і, а потым і нягоды другой сусветнай вайны.

Фільм цікавы перш за ўсё акцёрскай работай Кальё Кійска, які з'яўляецца вядучым рэжысёрам пасляваеннага эстонскага кінематографа.

Праз некалькі месяцаў карціна «Чалавек як мора» будзе дэманстравацца па першым канале «Астанкіна».

Польскае сала з... сімпозіума

«Жыгулі» з прыцэпам, за рулём якіх быў рэжысёр-аніматар Віктар Доўнар, цераз граніцу прапусцілі без затрымкі, бо кінематаграфіст вёз з вёскі Чыжы, што ў Беластоцкім ваяводстве, прадукты для калег (ветэранаў, мнагадзетных сем'яў, маці-адзіночак). Дапамогу ў выглядзе мукі, цукру, макаронаў, сала сабралі прыхажане праваслаўнай царквы Прачыстай Прасвятой Багародзіцы ў Чыжах на чале з айцом Іванам Раманчуком. Подпіс бацюшкі і пячатка ў момант адкрывалі пагранічныя шлагбаўмы.

Але ездзіў Віктар Доўнар у Польшчу з другой нагоды. Разам з мастаком-графікам Аляксандрам Лосем ён удзельнічаў у міжнародным сімпозіуме «Творчасць народаў Памежжа». Сімпозіум у Любліне арганізаваў польскі этнограф Ян Бернард са сваёй памочніцай Монікай. Сродкаў не было, але ідэя настолькі захапіла Яна, што ён здолеў зацікавіць спонсараў. Адгукнуліся этнографы Літвы, Расіі, Украіны, Беларусі, Польшчы. І калі ўнутры СНД назіраецца этнічнае раз'яднанне, дык, паводле слоў беларускіх удзельнікаў сімпозіума, тут, наадварот, панавала атмасфера яднання.

Ала БАБКОВА.
Прэс-цэнтр Саюза кінематаграфістаў Беларусі.

НЕВЯДОМАЕ МІНУЛАЕ

Сёння мы пачынаем друкаваць нарыс ваеннай гісторыі Беларусі — плён працы вядомых беларускіх гісторыкаў У. Амяльянчыка, Ю. Бохана, В. Герасімава, А. Дзярновіча, У. Канановіча, Г. Сагановіча, М. Статкевіча, С. Таляронка, С. Тарасава, М. Ткачова, Г. Штыхава. Аўтары нарыса далёкія ад думкі прыхарошыць неяк нашу гісторыю, прынізіць годнасць іншых народаў. Чытач не знойдзе ў гэтым нарысе і глыбокага аналізу сацыяльна-эканамічных і палітычных прычын таго ці іншага развіцця падзей. Пакуль няма праўдзівай поўнай гісторыі Беларусі, гэтыя старонкі, спадзяёмся, дапамогуць вам у агульных рысах пазнаёміцца з тым, як нашы продкі адстойвалі незалежнасць беларускай зямлі.

Забытая слава

Кароткі агляд ваеннай гісторыі Беларусі

Лес Беларусі вылучаецца сваёй веліччу і трагізмам. Стагоддзі амаль няспынных войнаў, неабходнасць пастаянна адваёўваць у прыроды яе даброты, не выпускаючы з рук мяча, сфарміравала ў беларуса адметны характар, які выклікае захапленне і здзіўленне адначасова. Суседзі адзначаюць, што беларусы — «народ мяккасардэчны, гасцінны, працавіты, кемлівы, набожны, вясёлы, цярплівы, няпомслівы, палка прывязаны да ўсяго, што звязана з гаспадараннем». Народ наш вызначаецца патэнцыяльнай здатнасцю да культуры і далікатнасцю, ахайнасцю і тактоўнасцю. Дэмакратычныя традыцыі беларускай дзяржаўнасці выпрацавалі ў беларускага люду рэлігійную талерантнасць і павагу да іншых поглядаў, і разам з тым — імкненне захаваць сваю асабістую незалежнасць. Прага асабістай аўтаномнасці і самастойнага гаспадарання спрадвеку пераважалі ў беларуса над калектывісцкімі ідэямі, што не выключала ўзаемадапамогі ў выпадку патрэбы. Спробы пранікнуць у свой унутраны свет беларус дапускае вельмі рэдка. Як імунітэт на пастаянныя намаганні «дабрадзеяў» з усходу і захаду падпарадкаваць сабе беларуса і навязаць яму свае прынцыпы і погляды, фарміравалася беларуская скрытнасць і недаверлівасць. Нягледзячы на сваю гасціннасць і мяккасць, беларус скептычна ставіцца да чужых людзей, а тым больш ідэй, затое за ідэі, якія ўспрымае як свае, змагаецца з выключнай мэтанакіраванасцю і ўпартасцю.

Замкнёны і часам схільны да адзіноты і роздуму, беларус— натура надзвычай паэтычная. Багацце фантазіі і некаторая містычнасць дазволілі беларускаму люду стварыць выключны па багаццю фальклор і выпрацаваць мову, якую А. Міцкевіч назваў самай дасканалай і найбольш захаванай з усіх славянскіх моў.

Любоў беларуса да сваёй Радзімы, якую ён можа пакінуць толькі ў выпадку крайняй неабходнасці, уражвала іншаземцаў, асабліва рускіх, якія адзначалі, што беларусу «глыбока агідная думка хаця б часова развітацца з роднымі мясцінамі». Менавіта гэтая любоў і павага да сваёй зямлі, а таксама выхаваная стагоддзямі павага да правоў суседа прывяла да адсутнасці ў беларускага народа агрэсіўнасці і духу каланізатарства. Так, людзі нашай зямлі талерантныя і добразычлівыя. Наша культура, якая стагоддзямі жывіла тады яшчэ далёка не самыя дасканалыя культуры суседзяў, нашая зямля, ператвораная з балота і лесу працай і розумам нашых продкаў у квітнеючы сад, сталі спакуслівым кавалкам для шматлікіх «старэйшых братоў», якія надалі сабе права спажываць тое, што не стварылі. І вось сталася тое, што сталася. Мы, чые продкі калісь былі адным з самых слаўных у Еўропе народаў, робімся калі не адміністрацыйнай, то духоўнай правінцыяй «единой и неделимой». Мы, чыя культура роўная іншым еўрапейскім культурам, мусім, аддаўшы яе па частках суседзям, якія з гэтых частак здолелі зрабіць нацыянальны гонар, падбіраць аб'едкі. Мы, еўрапейская краіна, перад якой адчынены ўвесь свет еўрапейскай цывілізацыі, успрымаем гэтую цывілізацыю на мове краіны, якая знаходзіцца пераважна ў Азіі...

Дзіўны наш народ. Дужы і сумны. Меў герояў — і ніхто іх не ведае... Усё жыццё любіў волю — а яго прымусілі стаць рабом... Стварыў багацце культуры — і сам яе не ведае... Аднак не ўсё яшчэ страчана. Ёсць пакуль шанц, можа быць, апошні, усвядоміць сябе людзьмі, народам з Вялікай гісторыяй і культурай, аднавіць тое, што амаль згублена, каб паказаць, што «жывы яшчэ наш народ, і жыць ён хоча, і жыць ён можа, і жыць ён будзе!».

I.

Амаль паўтары тысячы гадоў назад на заселеныя балтамоўнымі плямёнамі абшары Беларусі пачалі прыходзіць славяне. Змешванне славянскага насельніцтва з балцкім у басейнах верхняга Дняпра і Заходняй Дзвіны выдзеліла гэты рэгіён сярод іншых заселеных усходнімі славянамі тэрыторый. Тут у выніку славяна-балцкага сінтэзу ў VIII—X стагоддзях утварыліся прабеларускія этнічныя супольнасці крывічоў, палачан, дрыгавічоў і радзімічаў, у культуры і мове якіх спалучыліся як славянскія, так і балцкія элементы. На іх аснове пачалося фарміраванне беларускай народнасці. Продкамі беларусаў у аднолькавай ступені былі як славяне, так і балты. (Нашчадкамі балтаў з'яўляюцца сучасныя латышы і літоўцы, якіх раней называлі жмудзінамі).

Адным з самых магутных племянных аб'яднанняў Усходняй Еўропы быў крывіцкі саюз. Частка крывічоў, названая ў самым старажытным летапісе палачанамі, — гэта значыць, жыхарамі раннефеадальнай дзяржавы — Полацкай зямлі, адразу вызначылася сваёй знешнепалітычнай актыўнасцю. У 907 і 911 гадах яны разам з войскам, якое сабраў князь Алег, хадзілі паходамі на Візантыю і перамагалі рамеяў. Гістарычныя крыніцы сведчаць, што знаёмай нашым продкам была ваярская навука не толькі на сушы, але і на моры. Іх баявыя лодзі-караблі добра адчувалі сябе як на рачных, так і на марскіх прасторах, падыходзілі пад непрыступныя муры Канстанцінопаля.

У канцы X стагоддзя летапісы паведамляюць пра полацкага князя Рагвалода, які быў зусім самастойным і незалежным — «трымаў, валадарыў і княжыў Полацкую зямлю». У яго час Полацкая зямля-княства стала настолькі магутнай і вядомай дзяржаваю, што саюза з ёй шукалі іншыя валадары. Адзін з іх князь Уладзімір (спачатку наўгародскі, потым Вялікі князь кіеўскі), абражаны адмовай у дынастычным шлюбе з полацкай князёўнай Рагнедай, здолеў захапіць у палон і забіць Рагвалода. Дачку Рагвалода, Рагнеду, ён прымусова ўзяў у жонкі. Беларуская патрыётка Рагнеда зрабіла няўдалы замах на жыццё Уладзіміра і затым апынулася з сынам Ізяславам у Полацкай зямлі. З тае пары, як адзначыў летапісец, «узнімаюць меч Рагвалодавы ўнукі супроць унукаў Яраслава Мудрага (сына Уладзіміра)», княжыўшага ў Кіеве.

Ізяслаў княжыў у Полацку да 1001 года. У 1003 годзе князем Полацкім стаў яго сын Брачыслаў. Зноў пачалася барацьба паміж Полацкам і Кіевам, якая працягвалася з перапынкамі больш чым 100 гадоў. Полацкія князі ўпарта абаранялі сваё княства, імкнуліся павялічыць яго за кошт суседніх тэрыторый. У 1021 годзе адбылася ўзброеная сутычка Брачыслава з Ноўгарадам, які полацкаму князю часова ўдалося захапіць.

Звыш 50 гадоў узначальваў полацкія дружыны ваяўнічы князь Усяслаў Брачыславіч. Ваенныя поспехі Усяслава, яго ўменне непрыкметна апынуцца там, дзе яго зусім не чакалі, сучаснікі лічылі чараўніцтвам. Нават на ворагаў рабіла моцнае ўражанне ўменне полацкага князя знайсці выхад з самага цяжкага становішча, асабліва ў час бою. Рашучасць і энергія, з якой ён абараняў незалежнасць Полацкай зямлі, былі выключнымі. У 1065 годзе Усяслаў асаджаў Пскоў, праз год часова захапіў Ноўгарад. У 1067 годзе адбылася бітва паміж «русічамі» і палачанамі. Берагі Нямігі былі «пасеяны касцьмі рускіх сыноў», але Усяславу давялося адступіць. У 1068 годзе Усяслаў Полацкі паўстаўшымі кіяўлянамі быў выбраны на вялікакняжацкі трон у Кіеве, але хутка вярнуўся ў родны Полацк і працягваў барацьбу, клапоцячыся аб яго незалежнасці. Адносіны кіеўскіх князёў з Полацкам працягвалі заставацца ў першай трэці XII стагоддзя вельмі вострымі. У гэты час Кіеўская Русь канчаткова распалася, а Полацк яшчэ доўга заставаўся самастойнай дзяржавай.

II.

Доўгі час насельніцтву Полацкай дзяржавы і суседніх зямель Прыбалтыкі давodзілася весці ўпартую барацьбу са знешнімі ворагамі, іх спробамі пазбавіць крывічоў-палачан самастойнасці, захапіць і падначаліць сваёй уладзе. На пачатку XIII стагоддзя разам з лівамі, латгаламі, эстамі — продкамі латышоў і эстонцаў, — палачане змагаліся з нямецкімі рыцарамі, якія ўварваліся ва Усходнюю Прыбалтыку. Заваёўнікам дапамагала каталіцкая царква. Сумеснымі намаганнямі быў створаны царкоўна-рыцарскі ордэн мечаносцаў.

Нямецкія рыцары разбілі атрады ліваў, захапілі зручную Земгальскую гавань. На яе месцы ў 1201 годзе была пабудавана крэпасць Рыга. Гэты горад стаў цэнтрам нямецкага гандлю і дзейнасці манахаў-католікаў ва ўсёй Усходняй Прыбалтыцы. Будуючы невялікія мураваныя крэпасці і апіраючыся на іх, рыцары-крыжакі прасоўваліся ўверх па Заходняй Дзвіне ды пагражалі Полацку.

Лівы і латгалы з даўніх часоў плацілі даніну полацкім князям і пастаўлялі ім дапаможныя войскі. Задоўга да з'яўлення тут немцаў у ніжнім цячэнні Дзвіны (па-латышску Даўгавы) знаходзіліся гарады-крэпасці Кукенойс (цяпер Кокнэсе) і Герцыке (Ерсіка), якімі кіравалі васалы полацкага князя. З'яўленне нямецкіх крыжакоў ва Усходняй Прыбалтыцы пагражала Полацку стратай падуладных яму зямель.

Атрады з Полацка і іншых гарадоў дапамагалі насельніцтву Латвіі і Эстоніі адбіваць напады рыцараў. Дружыны полацкага князя Уладзіміра аблажылі дзве нямецкія крэпасці летам 1203 г. У 1206 годзе палачане зноў прыйшлі на дапамогу лівам.

Рыцары наблізіліся да горада Кукенойса. Тут княжыў Вячка (Вячаслаў), які паходзіў з дынастыі полацкіх князёў і падпарадкоўваўся полацкаму князю Уладзіміру. З невялікай дружынай ён доўга і мужна адбіваўся ад захопнікаў, але не атрымаў своечасовай дапамогі ад полацкага князя. У 1208 годзе Вячка мусіў спаліць Кукенойскі замак і з дружынай у 200 чалавек перайшоў на ўсходнеславянскія землі. Пазней ён узначальваў ваенныя сілы ў крэпасці на тэрыторыі эстаў у горадзе Юр'еве (цяпер Тарту) і загінуў у жорсткім баі з крыжакамі (1224 г.). Вячка быў сапраўдным героем барацьбы з нямецкімі рыцарамі.

У 1209 годзе нямецкія рыцары абрабавалі і спалілі другі старажытны фарпост Полацкага княства ў нізоўях Дзвіны — горад Герцыке. Калі крыжаносцы ўварваліся на землі эстаў, то апошнія звярнуліся за дапамогай да полацкага князя Уладзіміра. У 1216 годзе палачане сумесна з эстамі і літоўцамі рыхтавалі вялікі паход супраць мечаносцаў. Аднак у дзень выступлення з Полацка Уладзімір нечакана памёр (відаць, быў атручаны падасланымі людзьмі), і паход сарваўся. Каб супрацьстаяць узрастаючай небяспецы, Полацк і Віцебск мусілі ўмацоўваць палітычныя сувязі з Ноўгарадам.

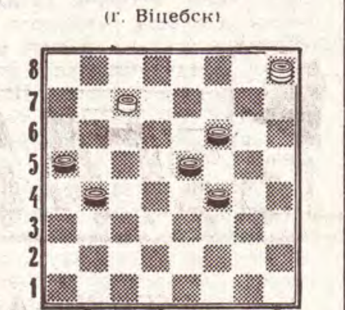
У 1240 годзе князь Аляксандр разграміў на Няве войска шведскіх рыцараў. Здабываць перамогу яму дапамагалі і палачане, якія змагаліся на баку Аляксандра Неўскага. Апавядаючы пра бітву ў адным з летапісных твораў, сучаснік адзначыў подзвігі шасці найбольш адважных вояў. Сярод гэтых герояў быў названы і беларус Якаў з горада Полацка. Узброены толькі мячом, праявіўшы выключную мужнасць, ён напаў на цэлы атрад (на старажытнай мове «полк») шведаў і адзін вытрымаў бой супраць рыцараў.

III.

У XIII стагоддзі пад пагрозай крыжацкай агрэсіі з захаду і мангола-татарскай з усходу пачаўся працэс аб'яднання асобных княстваў на абшарах Беларусі. Цэнтрам кансалідацыі стала летапісная Літва, размешчаная паміж асноўнымі этнічнабеларускімі землямі — Полацкай, Турава-Пінскай, Навагрудскай. Калі ў 1240-х гадах адзін з літоўскіх князькоў Міндоўг з прычыны ўнутраных разладаў перабег у Навагрудак і прыняў там хрысціянства, феадалы гэтага беларускага горада абралі яго сваім служылым князем. З дапамогаю навагрудцаў Міндоўг падпарадкаваў сабе Літву, затым ягоны сын Войшалак падначаліў суседнія балцкія землі Дзяволтву і Нальшчаны, а яшчэ пазней уладу Навагрудка добраахвотна прызналі Полацк і Пінск. Гэтае дзяржаўнае ўтварэнне — аб'яднанне Літвы, Нальшчанаў, Дзяволтвы, Піншчыны ды Полаччыны вакол Навагрудка стала першым этапам збірання Вялікага княства Літоўскага, ядром новага гаспадарства з поліэтнічным насельніцтвам.

(Працяг будзе).

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй майстра спорту М. Грушэўскага

НАШЫ КОНКУРСЫ

Працягваем рэспубліканскія конкурсы рашэнняў па рускіх і міжнародных шашках, а таксама шашачна-шахматных задач.

РУСКІЯ ШАШКІ
Конкурс № 92
Аляксей Акуліч
(г. Віцебск)

Белыя: дамка h8, простая c7 (2).

Чорныя: простыя a5, b4, e5, f4, f6 (5).

Ход і выйгрыш белых (два ачкі).

Гэта **заданне № 3.**

МІЖНАРОДНЫЯ ШАШКІ
Заданне № 3
Валянцін Сцяпанаў
(г. Абаза)

Белыя: простыя 6, 17, 21, 27, 32, 43, 48 (7).

Чорныя: простыя 11, 16, 30, 34, 40, 41 (6).

Пачынаючы, белыя выйграюць (два ачкі).

ШАШКІ+ШАХМАТЫ
Трэці конкурс
Заданне № 3
Аляксей Акуліч

Белыя: сланы d4, f2, пешка c5 (3).

Чорныя: простая c7 (1).

Белыя пачынаюць і запіраюць простую чорных (адно ачко).

Як абяцалі, паўтараем **першае заданне:**

Ул. Сапяжынскі
(г. Рагачоў)

Белыя: слон c3, конь e2, пешка d6, простая шашка c1 (4).

Чорныя: простыя шашкі e7, f8 (2).

Белыя пачынаюць і запіраюць простую чорных (адно ачко).

А вось **другое заданне** гэтага ж конкурсу:

Віктар Шульга
(г. Мінск)

Белыя: ладдзя a1 (1).
Чорныя: пешкі a4, c4, e4, g4 (4).

Белыя пачынаюць і запіраюць пешку чорных (адно ачко).

Увага: гэты конкурс адначасова з'яўляецца судзейскім. Таму чакаем ад вас не толькі рашэнняў, але і ацэнак казачных шашачна-шахматных задач ад 0 да 10 ачкоў, а таксама падобных кампазіцый, у сувязі з гэтым у ім будуць адзначаны не толькі рашальнікі, але і суддзі, і шашачна-шахматныя кампазітары.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

18 лютага

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Мастак з Кунгура».
9.00. Пазакласнае чытанне. 4-ы клас.
9.20. «Старэйшы сын». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
11.35. «Ад і да». Тэлетаргі.
11.50. «Чырвонае і чорнае». Маст. фільм. 1-я серыя.
16.30. Навіны.
16.35. Беларуская літаратура. 8-ы клас.
17.10. Арыенцір.
18.00. Дак. фільмы.
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны (Віцебск).
19.35. Наш каментарый.
19.40. Эканамічная хваля. У перапынку **(20.25)** — Калыханка.
21.00. Тэлебіржа.
21.15. «Старэйшы сын». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі. У перапынку **(22.20)** — НІКа.

І канал. Астанкіна

5.00. Раніца.
7.30. «Доктар Айбаліт». Мультфільм. Выпускі 5—7-ы.
8.00. Маст. фільм «Аўтапартрэт невядомага».
9.15. «Адчыні шкатулку». Дак. фільм.
9.40. Зімнія Алімпійскія гульні. Хакей. Зборная Швецыі — зборная ЗША.
10.20. Лыжны спорт.
13.00. «Аджымушкай».
13.30. Гандлёвы рад.
13.45. «Вам гэта трэба?»
14.00. Навіны.
14.20. Канцэрт цыганскай музыкі.
14.35. «Небяспечны ўзрост». Маст. фільм.
16.00. «Крылы, ногі і хвасты». Мультфільм.
16.05. Дзіцячы музычны клуб.
17.00. Навіны.
17.20. «Салдаты XX стагоддзя супраць вайны».
17.30. Ступені.
18.10. Прэм'ера рубрыкі. «Максіма».
18.40. Зімнія Алімпійскія гульні. Фігурнае катанне.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Маст. фільм «Аўтапартрэт невядомага».
21.55. Зімнія Алімпійскія гульні. Хакей. Канькі. У перапынку **(22.40)** — Навіны.
0.45. «Небяспечны ўзрост». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Французская мова. 1-ы год навучання.
7.50. Вольны час. «Калекцыянер».
8.05. Французская мова. 2-гі год навучання.
8.35. «Любае дзіця, цудоўнае шкло».
8.55. Прастора плюс.
9.25. Дзённік Алімпіяды.
10.00. Камера даследуе мінулае.
11.05. Азы кар'еры.
11.20. «У глыбіні расійскай Палесціны».
12.30. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Т. Ін. Ка.
15.20. Зімнія Алімпійскія гульні. Дваябор'е.
17.30. Слалам-гігант.
18.30. Парламенцкі веснік Расіі.
18.45. Вольны час. «Аўто».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Рэпартажы з НАТО. Частка 2-я.
20.00. Крымінальныя весткі.
20.15. Дзённік Алімпіяды.
20.45. Студыя «Нотабене».
21.25. Сачыненне на вольную тэму.
22.00. Весткі.
22.25. Лясы.
23.05. Джаз-тайм «Памяці аўтара».

НАДВОР'Е

18 лютага

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, месцамі снег. Тэмпература паветра ў Мінску, Гродна і Гомелі — 4—6, у Брэсце — 3—5, Магілёве— 6—8, Віцебску — 8—10 градусаў марозу.

У наступныя двое сутак захаваецца халоднае без ападкаў надвор'е, толькі па паўднёваму ўсходу 19-га лютага кароткачасовы снег. Тэмпература паветра ўначы 11—16, пры праясненнях да 21 градуса марозу, удзень 4—9 градусаў марозу.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

РАДЫЁ

19 лютага

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 20.00, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «У Савеце Міністраў рэспублікі. Урадавая прэс-служба паведамляе...» 8.15 — «Дзелавы веснік: палітыка і эканоміка». 9.15 — «Вернасць праўдзе». Да 85-годдзя з дня нараджэння пісьменніка С. Шушкевіча. 10.15—А. Вольскі. «Тры Іваны — тры браты». Радыёкампазіцыя. Частка 1-я. 11.20 — «Абыякавасці не павінна быць». 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — «Гадзіна сімфанічнай музыкі». 15.15 — «Старонкі класічнай музыкі». 16.05 — «Актава». Музычная праграма для школьнікаў і навучэнцаў ПТВ. 17.00 — «Рок-хваля». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.25 — А. Дудараў. «Радавыя». Спектакль. 22.30 — папулярныя песні мінулых гадоў. 23.10 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 23.55 — канцэрт артыстаў зарубежнай эстрады.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Люстэрка». Аператыўная інфармацыя. Факты. Меркаванні.

«Аптымізм — крохкі матэрыял». Нататкі аб выніках сустрэчы кіраўнікоў СНД у сталіцы Беларусі.

Дэкларацыя аб захаванні прынцыпаў супрацоўніцтва ў рамках Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Пагадненне аб рэгуляванні ўзаемаадносін Дзяржаў Садружнасці ў галіне гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва ў 1992 годзе.

Пагадненне паміж дзяржавамі — удзельніцамі Садружнасці Незалежных Дзяржаў аб статусе стратэгічных сіл.

«Кругагляд». Агляд міжнародных падзей.

Лёсы. **«Даярка і шавец».**

Крымінальная хроніка. **«І ў магіле няма спакою».**

Шахматы, шашкі.

Рэклама, аб'явы.

Галоўны рэдактар
У. Б. НАРКЕВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

ПА НУМАРУ ДЗЯЖУРЫЛІ: намеснік рэдактара Міхаіл Міхаевіч, намеснік адказнага сакратара Віктар Краўчанка, старшы карэктар Ала Сабалеўская.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 33.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.05.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12